

Vyplněné Národní zprávy a Národní strategie o sociální dimenzi zaslat v anglické verzi na adresu Boloňského sekretariátu nejpozději do 1.11.2008

Část 1:

Formulář Národních zpráv Boloňského procesu: 2007-2009

Poznámky:

Členům BFUG se doporučuje oslovit ostatní zúčastněné strany, jichž se data v dotazníku týkají a obsah zprávy s nimi diskutovat.

Vyplněnou národní zprávu prosím zasílejte v angličtině v předepsaném formátu na e-mailovou adresu secr@bologna2009benelux.org. Tam, kde to bude možné, prosím, uveďte internetové odkazy na současnou legislativu nebo další dokumentaci. V případě potřeby doplňte poznámku pod odpovídající otázkou, především co se týká popisu současné situace. Prosíme o stručnost a srozumitelnost vašich odpovědí.

Národní zprávy budou zveřejněny na Boloňské stránce v originální verzi.

Informace z Národních zpráv se stanou základem revizní zprávy, tzv. Stocktaking Report, za uplynulé období 2007-2009 a budou představeny ministrům členských zemí Boloňského procesu na ministerské konferenci v Lovani, v dubnu 2009.

Podrobnosti:

Stát	Česká republika
Datum	
Člen BFUG	Věra Šťastná, Lenka Pospíšilová
e-mail	vera.stastna@msmt.cz , lenka.pospisilova@msmt.cz
Další spolupracovníci	Veřejné a soukromé vysoké školy v ČR. Dotazníkového šetření, jež podpořilo data pro tuto národní zprávu, se účastnilo 26 veřejných vysokých škol (100%) a 30 soukromých vysokých škol (65%).
Další zpracovatelé a spolupracovníci	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy Akreditační komise Centrum pro studium vysokého školství Národní agentura pro evropské vzdělávací programy Středisko vzdělávací politiky

1. Vývoj po roce 2007

Prosím, popište vývoj Boloňského procesu, včetně legislativních reforem a změn v institucionální struktuře, jež se udály od Londýnské ministerské konference v roce 2007.

Od roku 2007 probíhá v oblasti související s Boloňským procesem několik důležitých změn. Jedná se především o reformu terciárního vzdělávání, dokončení projektu OECD „Thematic Review of Tertiary Education“, reformu systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR a vývoj v oblasti zabezpečování kvality. V neposlední řadě pak hraje významnou úlohu zdárné využití finančních prostředků ze strukturálních fondů EU.

1. Reforma terciárního vzdělávání vychází z doporučení formulovaných ve zprávě OECD o stavu českého vysokého školství (Tertiary Education Review, 2006), která identifikovala hlavní problémy vysokého školství v ČR a v hrubých obrysech též doporučila některé reformní kroky. Na analýzy expertů OECD pak navazuje příprava Bílé knihy terciárního vzdělávání, kterou zpracovává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy od roku 2007, veřejně se k ní vyjadřují odborníci v rámci národní diskuze v roce 2008, bude předložena vládě v prosinci 2008 a do konce roku 2009 by měla vyústit v nový zákon o terciárním vzdělávání a následně i v další zákon o finanční pomoci studentům.

Hlavní navrhované změny se týkají posílení autonomie a odpovědnosti vysokých škol, diverzifikace vysokoškolských institucí, odstranění bariér sociálních i jiných v přístupu k terciárnímu vzdělávání, možnost transformace současného vyššího odborného vzdělávání, které se řídí středoškolskou legislativou, do systému vysokoškolského vzdělávání, konkrétně do profesně orientovaných studijních programů, důraz na spolupráci se zaměstnavateli, posílení odpovědnosti institucí a studentů za kvalitu vyučování, zdůraznění úlohy celoživotního vzdělávání, posílení kvality univerzitního výzkumu a v neposlední řadě větší příliv dalších finančních zdrojů do terciárního sektoru.

2. Výše zmíněný projekt OECD „Thematic Review of Tertiary Education“, jež přinesl důležitá doporučení k dalšímu rozvoji vysokých škol (konec roku 2006) a podnítil reformní snahy vysokého školství v České republice, byl v roce 2008 ukončen. Přinesl řadu významných analytických dokumentů, sérii seminářů pro akademickou komunitu v roce 2007 a 2008 (např. v oblasti zabezpečení kvality, řízení vysokých škol a akademické kariéry) a vyústil v závěrečnou studii všech 24 na projektu participujících zemí „Tertiary Education for the Knowledge Society, OECD Thematic Review of Tertiary Education: Synthesi Report“.

3. Reformu systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice schválila vláda České republiky na konci března roku 2008 a její postupná implementace se předpokládá v nejbližších několika letech. Podstatou reformy pro oblast vysokých škol je snaha podpořit excelenci výzkumu a vývoje na vysokých školách i dalších výzkumných a vývojových institucích a podpořit jejich vzájemnou spolupráci (především vysokých škol a Akademie věd ČR) i spolupráci na výzkumu a vývoji, jež se odehrává v soukromém sektoru. Cílem je tedy jasně a transparentně strukturovaný systém financování výzkumu a vývoje z veřejných zdrojů (jeho navázání na výsledky základního a aplikovaného výzkumu dané vysoké školy, důraz na účelové financování), podpora financování výzkumu a vývoje na vysokých školách ze soukromých zdrojů podnikatelského sektoru. Jedním z dalších úkolů reformy je pak vytvoření podmínek, které podporují transfer znalostí, komercializaci výsledků výzkumu nebo ochranu duševního vlastnictví. Jednotlivé reformní kroky zároveň vyžadují odpovědnost jednotlivých institucí za kvalitu práce, za vytváření výzkumných týmů na základě prokázaných kvalitních výsledků a za budování excelence v této oblasti.

4. Vývoj zaznamenává rovněž postupná implementace standardů a směrnic pro zajišťování kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání. V ČR pečuje o kvalitu vysokoškolského vzdělávání Akreditační komise a za tímto účelem hodnotí činnost vysokých škol a kvalitu akreditovaných činností a zveřejňuje výsledky hodnocení (soukromých i veřejných vysokých škol). AK taktéž věnuje pozornost hodnocení skupin fakult poskytující vzdělání v příbuzných studijních programech. V případě vzniku soukromých vysokých škol pak vydává stanovisko k udělení státního souhlasu. Od roku 2007 AK hodnotí svou vlastní činnost a výsledky rovněž zveřejňuje.

Od roku 2006 AK spolupracovala se slovenskou Akreditační komisí na projektu vytvoření mechanismů při zajišťování kvality v souladu s ESG a připravila projekt vlastního vnitřního hodnocení a vnějšího hodnocení obou akreditačních komisí.

V uplynulém období začala Akreditační komise v rámci hodnocení vysokých škol a jejich akreditovaných činností zapojovat do činnosti svých pracovních skupin také studenty (ve spolupráci se studentskou komorou Rady vysokých škol). Jejich působení hodnotí jako velmi přínosné.

V roce 2007 proběhlo první "Národní šetření studentů - NA6", které provedlo Akademické centrum studentských aktivit (ACSA). Šetření pokrylo celou Českou republiku, všechny vysoké školy veřejné a vybrané soukromé, které se zabývají studentským hodnocením kvality. Cílem bylo od co nejširšího vzorku respondentů získat srovnatelná data týkající se základních údajů v oblastech, které ovlivňují studijní podmínky a zahájit opakující se proces takovýchto šetření. Výsledky šetření byly publikovány počátkem roku 2008 a nabídnuty k využití Akreditační komisi

Více informací viz : <http://www.acsa.vutbr.cz/nasest/index.php> .

5. V roce 2007 a 2008 byly schváleny Evropskou komisí operační programy ČR financované ze strukturálních fondů EU na období 2007-13, jež podporují rozvoj vysokoškolského vzdělávání, jeho profesionalizace v rámci výuky i výzkumné a vývojové činnosti (OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, OP Výzkum a vývoj pro inovace). Oba operační programy tvoří konzistentní celek, jenž přispívá k rozvoji lidských zdrojů prostřednictvím vzdělávání ve všech jeho rozmanitých formách s důrazem na komplexní systém celoživotního učení a utváření vhodného prostředí pro výzkumné, vývojové a inovační aktivity a stimulaci spolupráce mezi vzdělávacími institucemi, výzkumnou a výrobní sférou.

2. Partnerství

Prosím, popište strukturu, jež dohlíží na implementaci Boloňského procesu ve vaší zemi.

Implementace Boloňského procesu probíhá na několika úrovních. Na prvním místě stojí vypracování národní strategie vysokoškolského vzdělávání v rámci Boloňského procesu. Tato strategie je součástí Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol vypracovaného Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen „dlouhodobý záměr ministerstva), sestaveného na pět let (poslední pětileté období je 2006-2010). Dlouhodobý záměr ministerstva se každoročně aktualizuje. V souladu s § 92, odst. 3 zákona č.111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů („zákon o vysokých školách“)¹ projednává ministerstvo před zveřejněním jak dlouhodobý záměr, tak jeho aktualizace s reprezentací vysokých škol, tedy s představiteli České konference rektorů a Rady vysokých škol. K diskusi jsou zváni i zástupci dalších institucí, jež se danou problematikou dlouhodobě zabývají.

Ministerstvo vytváří svůj dlouhodobý záměr a jeho každoroční aktualizace tak, aby mohl být v jeho kontextu implementován Boloňský proces². Vysoké školy zpracovávají své vlastní dlouhodobé záměry a jejich aktualizace. Ministerstvo podporuje priority vyhlášené v dlouhodobých záměrech a jejich aktualizacích každoročně vyhlášenými rozvojovými programy, do nichž vysoké školy podávají své rozvojové projekty. Pro rok 2009 patří mezi tyto oblasti např. program na podporu implementace národní soustavy kvalifikací na úrovni jednotlivých vysokých škol, program na podporu vyhodnocení provedené restrukturalizace studijních programů a jejich inovace, program na podporu oboustranné mobility studentů a pracovníků vysokých škol, program na podporu mladých lidí sociálně, ekonomicky i zdravotně znevýhodněných při vstupu/během studia i po absolvování, apod. Na základě vyjednávání mezi MŠMT a vysokými školami pak vznikají jednoroční, na sebe navazující kontrakty mezi institucemi a ministerstvem.

Krom této strategické a implementační úrovně Boloňského procesu, je součástí systému dohlížení rovněž skupina zajišťující kvalitní informace a konzultace vysokým školám, jejíž činnost se realizuje zejména v rámci projektu Bologna experts. V akademickém roce 2008/09 se skládá ze 14 odborníků z akademického prostředí (rektoři, prorektoři, děkani, odborníci přes ECTS a DS implementaci, zástupce ENIC/NARIC a zástupci studentů), jež se věnují konkrétní specifické oblasti – uznávání, zabezpečení kvality nebo strukturované studium. Řada z akademických pracovníků je současně členem Rady vysokých škol nebo Akreditační komise. Činnost této skupiny koordinuje český zástupce v BFUG.

Platformou pro předávání informací, školení, sdílení dobrých zkušeností i varování před těmi rizikovými, jsou pravidelně organizované semináře pro zástupce vysokých škol.

¹ Ministr projednává s reprezentací vysokých škol návrhy a opatření, která se vysokých škol významně týkají (ze zákona č.111/1998 Sb.).

² Aktuální Dlouhodobý záměr ministerstva je koncipován na období 2006-2010.

K Boloňskému procesu existuje rovněž webová stránka, www.bologna.msmt.cz dostupná v češtině a angličtině.

a) Má vaše země národní pracovní skupinu, jež rozpracovává strategické návrhy politik Boloňského procesu (Bologna Follow up Group - BFUG)?

Ano /Ne

b) Zahrnuje národní pracovní skupina pro Boloňský proces zástupce:

Ministerstva: ano/ne
Rektorské konference: ano/ne
Akademické obce: ano/ne
Studentů: ano/ne
Odborů: ano/ne
Národní agentura zabezpečující kvalitu (AK): ano/ne
Zaměstnavatelé: ano/ne
Další:

c) Má vaše země skupinu Bologna Promotors / Bologna Experts³?

Ano.

d) Zahrnuje tato skupina Bologna Promotors / Bologna Experts zástupce:

Ministerstva: ano/ne
Rektorské konference: ano/ne
Akademické obce: ano/ne
Studentů: ano/ne
Odborů: ano/ne
Národní agentura zabezpečující kvalitu (AK): ano/ne
Zaměstnavatelé: ano/ne

Dodatečné komentáře: žádné.

SYSTEM STRUKTUROVANÉHO STUDIA

3. Stupeň implementace prvního a druhého cyklu

V akademickém roce 2007/08 má Česká republika 74 vysokých škol – 26 veřejných, 46 soukromých a 2 státní. 28 vysokých škol je univerzitního typu (24 veřejných, 2 státní a 2 soukromé), 46 je neuniverzitního typu (2 veřejné a 44 soukromých). Na soukromých vysokých školách studuje více než 41 tisíc studentů, což je téměř 12 % z celkového počtu studentů vysokých škol. Počet studentů na státních školách je poměrně stabilní, asi 4 000 studentů. Celkem studuje na vysokých školách ve všech třech úrovních (bakalářské, magisterské, doktorské) v tomto akademickém roce necelých 360 000 studentů.

a) Prosím, popište pokrok, jehož se dosáhlo v rámci zavádění prvního a druhého cyklu.

Novela zákona o vysokých školách z roku 2001⁴ stanovila povinnost reakreditace všech magisterských studijních programů do konce roku 2003. To znamená, že vysoké školy mohly přijímat uchazeče do dlouhých magisterských programů pouze do tohoto termínu. Většina magisterských studijních programů byla tedy akreditována na nové období v krátké podobě (1-3 roky). Dlouhá podoba magisterských studijních programů, jež nenavazuje na bakalářské, je umožněna pouze v případech, kdy to vyžaduje charakter studijního programu.

Největší práce na strukturaci studia byly tedy provedeny v letech 2001 – 2003. Nicméně kvalita strukturovaných programů a jejich rozvoj je dlouhodobě podporován ze strany Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy formou rozvojových programů, jež vychází z Dlouhodobého záměru ministerstva a z jeho aktualizací (více viz otázka č.2). Aktuální dlouhodobý záměr je koncipován na období 2006-2010 a v oblasti strukturovaného studia klade důraz na kvalitu

³ Skupina, jež podporuje / radí vysokoškolským institucím ohledně implementace Boloňského procesu.

⁴ Zákonu č. 147/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.

jednotlivých cyklů, jejich prostupnost a využitelnost na trhu práce (jak podle oborů vzdělávání, tak i klíčových dovedností). Aktualizace dlouhodobého záměru ministerstva na rok 2009 se pak věnuje podpoře vyhodnocení provedené restrukturalizace studijních programů a jejich inovaci.

Česká republika v současné době pracuje také na přípravě Bílé knihy terciárního vzdělávání, která se stane základem pro nový zákon o terciárním vzdělávání (více viz otázka 1). Samostatná kapitola Bílé knihy se pak věnuje systému a struktuře terciárního vzdělávání, upravuje způsob akreditací jednotlivých studijních programů a doporučuje mimo jiné zahrnutí krátkých programů (tzv. short cycle) do jednotného systému terciárního vzdělávání.

- b) Prosím, uveďte procentuální vyjádření celkového počtu studentů⁵ (nižšího stupně než doktorského studia), jež studují ve strukturovaném studiu pro rok 2008/09.

Aktuální počet studentů pro akademický rok 2008/09 bohužel nebyl k dispozici při zpracovávání tohoto dotazníku, proto předkládáme data za minulé dva akademické roky.

Tabulka č.1 jasně ukazuje, že počet studentů v bakalářských a magisterských strukturovaných programech roste, zatímco v dlouhém magisterském programu klesá. Ve strukturovaném studiu v roce 2007/08 tak studovalo 80% všech studentů⁶. Ostatních 20% studentů stále ještě studuje v dlouhých magisterských studijních programech. Jedná se jednak o studenty, kteří dokončují dlouhé magisterské programy a dále se jedná o studenty, kteří studují studijní programy, u nichž strukturace studia neproběhla. Vzhledem k tomu, že od roku 2004, kdy většina vysokých škol již nenabírala nové studenty do dlouhých programů, uběhlo 5 let, počty studentů za 2008/09 již budou odrážet lépe reálný počet studentů ve strukturovaných programech.

Tabulka č.1: Počty studií⁷ v akademickém roce 2006/07 a 2007/08 (data k 31.10.2006, resp. 2007) členěné podle úrovně studijních programů

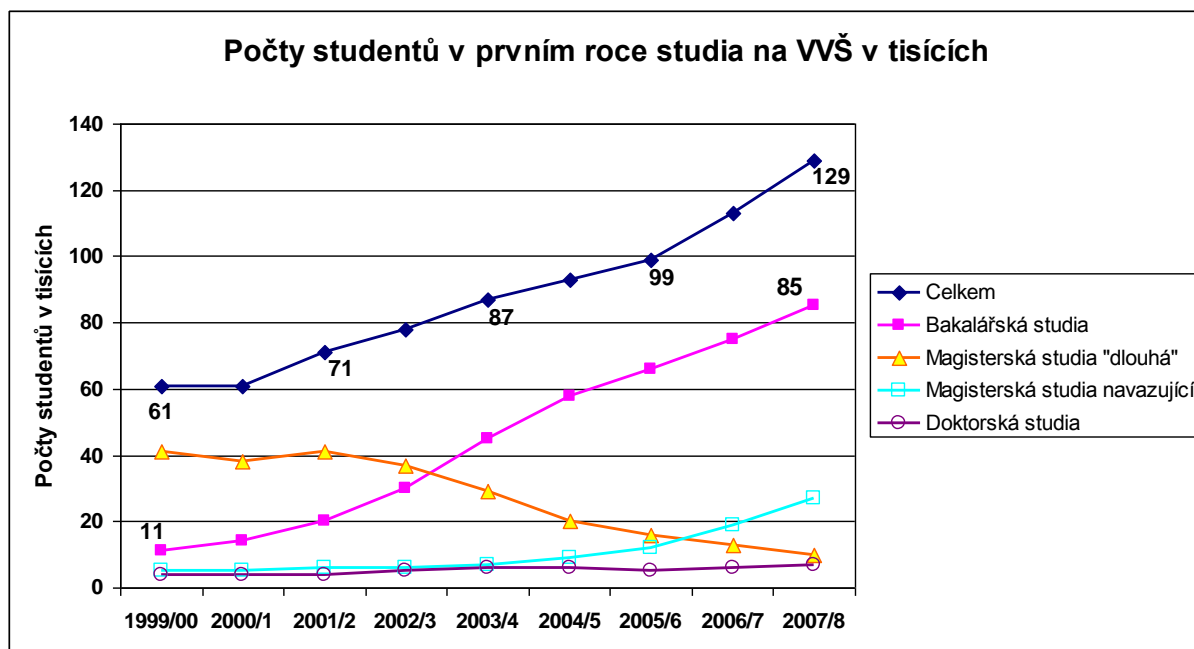
	Bakalář/ Celkový počet % celku	Magistr (navazující) Celkový počet % celku	Magistr (dlouhý)/ Celkový počet % celku	Bakalář + magistr (navazující)/ Celkový počet: Strukturované studium % celku	Celkem
2006/07	191 851 61 %	37 834 12 %	83 790 27 %	229 685 73 %	313 475 100%
2007/08	220 783 64 %	54 057 16 %	69 343 20 %	290 126 80 %	344 183 100 %

Zdroj: SIMS

⁵ Pokud budou mít státy k dispozici aktuální data po termínu 1.11.2008, mohou dodat aktuální data, nejpozději do 15.1.2009.

⁶ Tento poměr je udáván bez studentů v doktorských studijních programech.

⁷ Jedná se počet studií, tedy počet všech studijních programů, do kterých je student zapsán. Pokud se tedy student запиše paralelně do dvou studijních programů, je započítán dvakrát.

- c) Prosím, doplňte komentář popisující současný stav implementace prvních dvou úrovní strukturovaného studia (bakalářský a magisterský studijní program)

Jak bylo výše popsáno, stále ještě dobíhají tzv. dlouhé studijní programy. Dále nebyla restrukturalizována studia všeobecného lékařství, zubního lékařství, veterinární medicíny, farmacie, některé umělecké obory, právo a učitelství pro prvý stupeň základních škol. Ohledně strukturace studijního oboru psychologie zatím probíhá diskuze. Nicméně v zásadě většina studií již byla ve smyslu Boloňské deklarace strukturována. Tento fakt ukazuje i tabulka č.2, která ukazuje, že z celkových 263 dlouhých magisterských studijních programů, pouze 28 nebude strukturováno, 235 dokončuje svoji činnost a fungují místo toho 548 magisterských studijních programů krátkých. Nyní by měla být analyzována a vyhodnocena zejména bakalářská studia z hlediska plnění principů Boloňského procesu, především dalšího uplatnění absolventů na trhu práce nebo pokračování v navazujícím magisterském studijním programu.

Tabulka č.2: Počet studijních programů v roce 2008 (data k srpnu 2008)

Počet studijních programů v roce 2008			
Bakalářské studijní programy	Magisterské studijní programy, navazující	Magisterské studijní programy, dlouhé	
		Nestrukturované, dokončují činnost	Zůstanou nestrukturované (odhad)
665	548	235	28

4. Stupeň implementace třetího cyklu

Prosím, popište pokrok, jehož se dosáhlo v rámci implementace doktorských studií (třetí cyklus strukturovaného studia).

Prosím uveďte:

- procentuální zastoupení studentů doktorského studijního programu, jež studují strukturované doktorské programy, včetně vyučovaných předmětů a nezávislého výzkumu
- běžná délka prezenčního doktorského studia

- další součástí studia (krom nezávislého výzkumu), jež patří k doktorskému studijnímu programu⁸
- způsob dohlížení nad doktorským studiem a jeho hodnocení
- (ne)začlenění doktorského studia do národní soustavy kvalifikací a propojení na výsledky učení
- Zda-li jsou součástí doktorského studia mezioborové kurzy (interdisciplinary training) a kurzy rozvoje všeobecně uplatnitelných dovedností (transferable skills)
- Zda-li se uplatňuje kreditní systém studia pro stanovení studijní zátěže daného doktorského programu.
- Status studentů doktorského studia (studenti, mladí vědci, obojí)

Doktorské studium splňuje v ČR již od roku 1990 nároky kladené na tento typ studia Boloňským procesem. V roce 1990 byla tzv. vědecká příprava-„kandidatura“ (typ studia obvyklý v zemích ovlivňovaných v předchozích 40 letech bývalým SSSR) sjednocena a zavedeno doktorské studium. Již od této doby musí být všechny doktorské studijní programy akreditovány a splňují principy a podmínky Boloňského procesu.

Podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) je doktorský studijní program zaměřen na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo na samostatnou teoretickou a tvůrčí činnost v oblasti umění. Standardní doba studia je nejméně tři a nejvýše čtyři roky. Studium v doktorském studijním programu probíhá podle individuálního studijního plánu pod vedením školitele. Řádně se ukončuje státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce, kterými se prokazuje schopnost a připravenost k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické a tvůrčí umělecké činnosti. Disertační práce musí obsahovat původní a uveřejněné výsledky nebo výsledky přijaté k uveřejnění. Absolventům studia v doktorských studijních programech se uděluje akademický titul „doktor“ (ve zkratce „Ph.D.“ uváděné za jménem), v oblasti teologie akademický titul „doktor teologie“ (ve zkratce „Th.D.“ uváděné za jménem). Studium v doktorském studijním programu sleduje a hodnotí oborová rada ustavená podle vnitřního předpisu vysoké školy nebo její součástí, která má akreditovaný příslušný studijní program. Pro studijní programy ze stejné oblasti studia mohou vysoké školy nebo jejich součástí na základě dohody vytvořit společnou oborovou radu. Předsedu oborové rady volí ze svého středu její členové.

Student doktorského studia je veden v průběhu studia oborovou radou ustaveným školitelem a školitel vypracovává pro instituci písemná pravidelná roční hodnocení studia zachycující přehled o vykonaných zkouškách, údaje o případné publikační činnosti, o zapojení do projektů, účasti na konferencích a o dalších činnostech studujícího. Hodnocení je podkladem pro další pokračování ve studiu, pro poskytnutí případných úlev při individuálních problémech a slouží jako podklad pro jednání oborové rady.

Všichni kandidáti doktorského studia tedy studují ve strukturovaných studijních programech ve smyslu Boloňského procesu (viz výše). Kandidáti (ať již studují v prezenční, kombinované či distanční formě) mají statut studenta, neboť zákon o vysokých školách č.111/1998 jiný statut neumožňuje. Nicméně, nárok na státní sociální podporu platí pouze pro studenty do 26ti let. Toto omezení státní sociální podpory studentům starších 26ti let je obecně považováno za nespravedlivé a v současné době probíhají diskuze o změně tohoto ustanovení. MŠMT hledá konsensus v jednáních s ostatními resorty (zejména MPSV a MF). Rada studentů též pracuje – učí na „své“ vysoké škole, nicméně jedná se o dohodu mezi univerzitou a studentem.

Co se týká všeobecně uplatnitelných dovedností a mezioborových kurzů v rámci doktorského studijního programu, k získání všeobecně uplatnitelných dovedností (transferable skills) vedou zejména výstupy na konferencích (návik komunikace, diskuse, argumentace), publikační činnost (návik písemného projevu, zpracování uceleného odborného pojednání, jeho publikace), výukové povinnosti (návik dovednosti výkladu a vysvětlování odborného tématu), mezi povinné předměty jsou zařazeny předměty zaměřené na obecné principy badatelské práce (práce s prameny, vyhledávání, třídění, zpracování informací). Nad to si studenti obvykle v rámci studijního programu mohou volit některé předměty cílené na návik těchto dovedností. Mezioborové kurzy (interdisciplinary training) nebývají součástí doktorských studijních programů, s výjimkou předmětů zaměřených na obecné principy badatelské práce.

⁸ Např. výuka předmětů v dané oblasti, další výuka – jsou součástí doktorského studia?

Doktorské studium bude zařazeno v Národní soustavě kvalifikací tak, že bude odpovídat úrovni 8 Evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení a třetímu cyklu studia v Rámci kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (Boloňský proces). Obecně nejsou v doktorských studijních programech používány kredity (ECTS). Na některých vysokých školách diskutovány a zaváděny jsou (Masarykova univerzita, Vysoká škola báňská-technická univerzita Ostrava), avšak tyto školy jsou v současné době v menšině.

5. Vztah mezi vysokoškolským vzděláváním a výzkumem a vývojem

a) Prosím, popište, jakou roli hrají vysokoškolské instituce ve výzkumu. Specifikujte hlavní trendy.

Následující text se věnuje veřejným vysokým školám, neboť sektor soukromých vysokých škol je v oblasti vědecké činnosti velmi mladý a minoritní (pouze 2 ze 46 těchto institucí mají akreditované doktorské studijní programy).

Role vysokoškolských institucí v oblasti výzkumu obecně vymezuje zákon o vysokých školách⁹ a z hlediska financování pak stanovuje zákon o podpoře výzkumu a vývoje¹⁰.

Zákon o vysokých školách tedy charakterizuje vysoké školy jako centra vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti, jež mají klíčovou úlohu mimo jiné na vědeckém rozvoji společnosti. Vysokoškolské vzdělávání je pak na vědeckou činnost navázáno především na úrovni magisterských a doktorských studijních programů.¹¹ Vědeckou činnost na vysoké škole zajišťují akademičtí pracovníci (jež fungují zároveň jako pedagogové) a na úrovni strategického vedení vysoké školy v oblasti vědy a výzkumu pak funguje vědecká rada¹². Vysoká škola dále může zřídit vysokoškolské ústavy, který se budou věnovat vědecké činnosti a mohou se zároveň podílet na uskutečňování akreditovaných studijních programů.

Druhý zmíněný zákon upravuje podporu výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Nevěnuje se tedy výhradně postavení vysokých škol ve výzkumu, ale spíše upravuje finanční podporu výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, kde se v rámci soutěže o finanční podporu mohou ucházet i vysoké školy. Vysoké školy mohou tedy předložit projekt a soutěžit o finanční prostředky v rámci účelové podpory (z Národních programů výzkumu, z programů Grantové agentury ČR nebo ve veřejné zakázce) nebo využít možnosti institucionální podpory, která se poskytuje na výzkumný záměr, na mezinárodní spolupráci a nebo na specifický výzkum na vysokých školách.

A právě prostředky určené na specifický výzkum, tedy ten, jenž bezprostředně souvisí se vzděláváním a na němž se podílejí studenti doktorských studijních programů nebo studenti v posledním ročníku magisterského studijního programu, tyto prostředky jsou jediným výhradním zdrojem financování výzkumu a vývoje z veřejných prostředků pro vysoké školy. Výše takové podpory pak závisí na počtu studentů v jednotlivých typech akreditovaných studijních programů, kvalifikační struktuře akademických pracovníků, úspěšností VŠ ve veřejných soutěžích ve výzkumu a vývoji a úspěšnosti při uplatnění výsledků výzkumu a vývoje.

Tabulka č.3 níže shrnuje celkové výdaje státního rozpočtu na výzkum a vývoj v letech 2006, 2007, 2008 a poměrovou část, jež financují výzkum a vývoj vysokých škol.

Tabulka č. 3

Výdaje na výzkum a vývoj v letech 2006-2008			
Rok	Celkové výdaje státního rozpočtu na výzkum a vývoj	Institucionální podpora pro VŠ	Účelová podpora pro VŠ
	CZK v tisících	%	%
2006	18 371 983 ¹³	19,4	16,8

⁹ Zákon č.111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (dále jen zákon o vysokých školách)

¹⁰ Zákon č.130/2002 Sb. o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen zákon o podpoře výzkumu a vývoje).

¹¹ Viz zákon o vysokých školách §§ 1a 2.

¹² Vědeckou radu ustavuje veřejná vysoká škola. Tato rada sdružuje členy akademické obce i další představitele oborů, v nichž vysoká škola uskutečňuje vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost (zákon o vysokých školách, § 11) a projednává dlouhodobý záměr veřejné vysoké školy, schvaluje studijní programy a zároveň se podílí na řízení ke jmenování profesorem a na habilitačním řízení.

¹³ celkové reálné výdaje státního rozpočtu na výzkum a vývoj

2007	25 100 293 ¹⁴	16,1	10,5
2008	23 121 447 ¹⁵	x	x

Zdroj: Český statistický úřad: Ukazatele výzkumu a vývoje za rok 2006, Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2006, 2007

V oblasti financování výzkumu a vývoje na vysokých školách se v nejbližším období očekává nárůst jak veřejného financování ze státního rozpočtu v souladu s Barcelonskými cíli tak zejména financování ze soukromých (podnikatelských) zdrojů a financování ze zahraničních zdrojů (ze strukturálních fondů EU) v souladu s Lisabonskou strategií a Barcelonskými cíli.

Co se týká vědecké činnosti studentů, vysoké školy spolupracují se zmíněnými vysokoškolskými ústavami, veřejnými výzkumnými institucemi a také s Akademií věd ČR.

- b) Prosím, jmenujte opatření, jež mají zlepšit spolupráci vysokoškolských institucí a dalších soukromých nebo veřejných institucí, jež provádí výzkum.

Na úrovni financování, je spolupráce vysokoškolských institucí a dalších soukromých nebo veřejných institucí, které provádí výzkum a vývoj, podporována jak z národních prostředků (veřejných a soukromých) v programech podpory VaV, tak z programů financovaných ze strukturálních fondů EU (Operační programy OP VK a OP VaVpl).

V souladu s usnesením vlády ČR k Reformě systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR z 26. března 2008 č. 287a připravovanou Bílou knihou terciárního vzdělávání došlo k formulování následujících společných cílů Reformy a terciárního vzdělávání na nejbližší období. Ty měly přispět ke zlepšení spolupráce vysokoškolských institucí s veřejně výzkumnými institucemi (zvláště s veřejnými výzkumnými institucemi Akademie věd ČR) a se soukromou sférou.

- navázání finanční podpory výzkumu a vývoje na výsledky základního a aplikovaného výzkumu dané vysoké školy
- Institucionální podpora dosud poskytována jako specifický výzkum na veřejných vysokých školách bude nahrazena účelovým financováním. Cílem je touto formou financování podpořit účast studentů doktorských studijních programů na výzkumných, vývojových a inovačních aktivitách vysoké školy. Současně by takto pojaté financování mělo přispět k přípravě nové generace vědeckých pracovníků na vysokých školách pro potřeby výzkumu. Oba tyto kroky by se měly uskutečnit co nejdříve po nabytí platnosti novely zákona č.130/2002 Sb. v souladu s postupem Reformy v období do roku 2012
- prohloubení spolupráce vysokoškolských institucí s veřejně výzkumnou institucí – Akademií věd – na tvorbě doktorských studijních programů.
- podpora mobility akademických pracovníků (mezi státy, mezi různými sektory institucí a aplikační sféry, apod.)
- spolupráce institucí a komerčních subjektů na doktorských studijních programech a projektech,
- posílení spolupráci s aplikační sférou na vytváření inovačních center a technologických struktur, na financování projektů výzkumu a vývoje s účastí soukromých podnikatelských zdrojů
- zvýšení dosud velice nízké úrovně financování VaV vysokých škol ze soukromých zdrojů v podnikatelském sektoru
- zvýšení úlohy tzv. "třetí role" univerzity s posílením vazeb na region a spolupráci se soukromým a veřejným sektorem, posun některých univerzit k tzv. podnikatelské univerzitě při plnění základních úloh ve vzdělávání, výzkumu a vývoji.

• Statistická data

¹⁴ celkové schválené výdaje státního rozpočtu na výzkum a vývoj za rok 2007 (zahrnují i výdaje na programy spolufinancované z rozpočtu Evropské unie v částce 3,6 mld. Kč)

¹⁵ celkové schválené výdaje státního rozpočtu na výzkum a vývoj za rok 2008 (zahrnují i výdaje na zahraniční programy ve výši 125 miliónů Kč)

celkové výdaje na výzkum a vývoj, jež probíhal na vysokých školách v roce 2007 (suma všech zdrojů financování – soukromých, veřejných, vlastních, z neziskového sektoru, ze zahraničí): 9 158 401 000 CZK, což představuje 16,9% z celkových výdajů na výzkum a vývoj v ČR.

Z této částky je zdrojem financování výzkumu a vývoje, jež probíhá na vysokých školách: podnikatelský sektor 0,73%, veřejný sektor 91,6%, vysoké školy si financují z vlastních zdrojů 3,2% a ze zahraničí přichází na vysoké školy 4,5%.

Tabulka č.4

Celkové zdroje financování výzkumu a vývoje, jež se prováděl na vysokých školách				
Zdroj financování	2006		2007	
	CZK v tisících	%	CZK v tisících	%
Podnikatelský sektor	54 645	0,70%	66 955	0,73%
Veřejný sektor	7 165 555	90,50%	8 387 279	91,58%
Vlastní zdroje vysokých škol	343 596	4,30%	293 502	3,20%
Soukromý neziskový sektor	198	0,00%	0	0,00%
Zahraničí	354 338	4,50%	410 665	4,48%
Celkem	7 918 332	100,00%	9 158 401	100,00%

Zmíněná data potvrzují zejména nízkou úroveň financování VaV vysokých škol ze soukromých zdrojů podnikatelského sektoru

Následující tabulky uvádí jednak zdroje financování výzkumu a vývoje v České republice za rok 2006 a 2007 (tabulka č.5), dále také sektory, do něhož finanční prostředky na výzkum a vývoj přicházejí (tabulka č.6).

Tabulka č.5

Výdaje na výzkum a vývoj dle zdroje financování v letech 2006, 2007						
Zdroj financování	2006			2007		
	CZK v tisících	%	% HDP	CZK v tisících	%	% HDP
Podnikatelský sektor ¹⁶ (soukromé podnikatelské zdroje)	28 398 973	56,90%	0,88%	29 289 815	53,96%	0,83%
Veřejný sektor – vláda (veřejné zdroje)	19 445 162	39,00%	0,60%	22 361 967	41,19%	0,63%
Vysoké školy (vlastní zdroje)	521 930	1,00%	0,02%	420 429	0,77%	0,01%
Soukromý neziskový sektor (vlastní zdroje)	5 602	0,00%	0,00%	2 291	0,00%	0,00%
Zahraničí	1 528 604	3,10%	0,05%	2 209 130	4,07%	0,06%
Celkové výdaje na výzkum a vývoj ze všech sektorů v ČR (GERD)¹⁷	49 900 270	100,00%	1,55%	54 283 633	100,00%	1,54%

¹⁶ Finanční výdaje, jež podnikatelský sektor investuje do výzkumu a vývoje.

¹⁷ GERD: celkové hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (ze všech sektorů): tvoří celkové výdaje (běžné a investiční) určené na vlastní VaV prováděný v ekonomických subjektech na území daného státu bez ohledu na zdroj financování.

Tabulka č. 6

Výdaje na výzkum a vývoj v ČR v jednotlivých sektorech provádění				
Sektor provádění	2006		2007	
	CZK v tisících	%	CZK v tisících	%
Podnikatelský sektor	33 023 287	66,18%	34 647 997	63,83%
Veřejný sektor	8 755 073	17,55%	10 278 291	18,93%
Vysoké školy	7 918 332	15,87%	9 158 401	16,87%
Soukromý neziskový sektor	203 578	0,41%	198 944	0,37%
Celkové výdaje na výzkum a vývoj v ČR do všech sektorů provádění (GERD)	49 900 270	100,00%	54 283 633	100,00%

Zdroj: Český statistický úřad: Ukazatele výzkumu a vývoje za rok 2006, 2007, Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2006, 2007

• **podrobnosti způsobu financování studentů doktorského studijního programu v ČR**

Vzdělávací činnost vysokých škol v doktorských studijních programech je financována stejně jako nižší dva stupně terciárního vzdělávání (bakalářské a magisterské studijní programy). Z tohoto důvodu uvádíme pravidla financování vysokých škol obecně s několika drobnými specifiky doktorských studijních programů. Zároveň se text věnuje především pravidlům pro veřejné vysoké školy, neboť soukromé vysokoškolské instituce si dle zákona o vysokých školách zajišťují finanční prostředky pro svoji činnost samostatně (s výjimkou některých státních dotací na stipendia) a navíc jejich působnost v doktorských studijních programech je zatím minoritní a velmi mladá (zatím pouze 2 tyto instituce z celkových 46ti mají akreditované doktorské studijní programy, žádná z nich zatím nemá v těchto programech absolventy).

Zdroje financování veřejných vysokých škol, dle zákona výše zmíněného, jsou jednak finanční prostředky státního rozpočtu: příspěvek ze státního rozpočtu a dotace ze státního rozpočtu; dále potom z dalších finančních zdrojů: poplatky spojené se studiem, výnosy majetku, výnosy z doplňkové činnosti, příjmy z darů a dědictví. Pro stanovení výše příspěvku je klíčový typ a finanční náročnost akreditovaných studijních programů, počet studentů, dosažené výsledky a základní normativ finančních prostředků na jednoho studenta, odvozený každoročně podle výše rozpočtu vysokého školství.

Tabulka č.7 (viz níže) zobrazuje finanční prostředky, jež byly poskytnuty veřejným vysokým školám v letech 2005 – 2008. Celkové prostředky veřejných vysokých škol se skládají z částky, jež je vypočítána na základě dvou algoritmů. První z nich je součinem základního normativu, počtu studentů a koeficientu ekonomické náročnosti studijních programů. Tento výpočet je shodný pro všechny tři úrovně strukturovaného studia. Podobně druhý algoritmus, jenž se používá od roku 2005, je součinem normativu na jednoho absolventa, počtu absolventů a koeficientu ekonomické náročnosti. Zmíněný normativ na jednoho absolventa je v případě doktorských studijních programů o 50% navýšen. Nicméně, normativ absolventa je částka nižší než základní normativ (zhruba třetinová) a její tendence je v posledních letech klesající. Protože základní normativ v r. 2007 a 2008 stagnuje, má souhrnný ukazatel těchto dvou normativů, normativ průměrný, v posledních letech klesající tendenci (viz tabulka č.8).

Tabulka č.7

Rok	Celkem prostředky veřejných vysokých škol (všechny zdroje, vč. vlastních)	
	v tis. Kč	%
#/		
2005	33 262 441	20,8
2006	37 166 888	11,7
2007	41 312 613	11,2
2008	40 500 000•/	0,8•/

Tabulka č.8

Rok	Základní normativ		Normativ absolventa		Průměrný normativ *)		
	#/	Kč	%	Kč	%	Kč	%
2005		33 320	1	6825		34 245	3,8
2006		33 986	2	13050	91,21%	35 998	5,1
2007		34 325	1	12916	-1,03%	36 287	0,8
2008		34325	0	10415	-19,36%	35 914	-1

Zdroj: MŠMT

#/ Procenta udávají meziroční nárůst mezi rokem X a rokem X-1. */ odhad

Finanční prostředky vysokých škol na vzdělávání v doktorských studijních programech ze státního rozpočtu (část pro ministerstvo školství) pochází v největší míře (80%) z výše popsaného normativního financování. Instituce dále získávají finanční prostředky na sociální záležitosti studentů, které tvoří zhruba 10% jejich rozpočtu, 7,5% finančních prostředků pochází z rozvojových projektů MŠMT a přibližně 2,5% pak z programů mezinárodní spolupráce. Obdobná struktura financování platí i pro nižší stupně terciárního vzdělávání.

Státní rozpočet rovněž vymezuje pro vysoké školy finanční prostředky na úrovni regionální (územně správní celky) a nebo formou projektů (Grantová agentura ČR). Vysoké školy mají rovněž možnost generovat příjmy z vlastní činnosti. V roce 2007 vysoké školy získali na vzdělávání 72% svých příjmů od ministerstva školství, 4% z dalších veřejných prostředků (včetně regionálních institucí), 24% pak vlastní činností.

O možnostech financovat výzkum na vysoké škole, tedy výzkum, na němž se podílí studenti doktorských studijních programů, blíže hovoří úvodní část této otázky.

Co se týká finanční podpory studentů doktorských studijních programů, veřejným vysokým školám se poskytuje příspěvek ze státního rozpočtu na stipendia pro studenty doktorského studia v prezenční formě a standardní době studia. Ten v roce 2007 představoval 86 190 Kč na jednoho studenta, v roce 2008 pak 88 775 Kč¹⁸. Mezi další výhody, jež plynou ze statutu studenta patří příspěvek na ubytování (dle adresy bydliště a dojezdové vzdálenosti do školy), levnější veřejná doprava a sleva na stravování v menzách a dalších zařízeních zajištěných péčí veřejné vysoké školy.

- c) Existuje systém, jež by sledoval další kariéru absolventů doktorského studia?

Ano ~~ne~~ (pokud ano, blíže popište).

Na národní úrovni provedl Český statistický úřad pilotní šetření mezi držiteli doktorských titulů, které je součástí společného projektu OECD, Eurostatu a UNESCO Careers of Doctorate Holders. Šetření proběhlo v březnu a dubnu 2007 a výsledky byly publikovány na začátku roku 2008 na domovské stránce Českého statistického úřadu <http://www2.czso.cz/csu./redakce.nsf/i/>.

Jednotlivé vysoké školy ve velké většině samostatně a komplexně pojaté strategie sledování absolventů doktorského studia nemají. Jedná se spíše o aktivity kateder, jež udržují se svými absolventy kontakty na různé úrovni (např. dotazníková šetření, ankety, osobní vazby, zapojení absolventů do pedagogické a vědecko-výzkumné činnosti). Často mají vysoké školy vybudované portály, jež umožňují komunikaci absolventů (nejen doktorandů) s vysokou školou. Otázkou ovšem zůstává, nakolik absolventi tohoto komunikačního kanálu využívají. Školy se shodují na tom, že většina absolventů doktorských studijních programů zůstává pracovat ve svém oboru, což usnadňuje komunikaci absolventů a vysokých škol na neformální úrovni.

Co se týká sledování další kariéry absolventů doktorského studia, pouze minoritní podíl vysokých škol ji systematicky monitoruje na úrovni celé instituce, nejen kateder. Nejedná se nutně o ucelený systém komunikace, spíše o pravidelné zjišťování dat. Některé další instituce pak komplexní a systematický monitoring připravují.

¹⁸ Hodnoty, které používá MŠMT pro výpočet částky na stipendia pro jednoho studenta doktorských studijních programů. Vysoká škola může pro jednotlivé studenty tuto částku upravit nebo doplnit z jiných zdrojů v souladu se svým stipendijním řádem.

6. Přístupnost¹⁹ a přijetí do prvního a druhého studijního cyklu (bakalářský a magisterský studijní program)

Popište pravidla, jež platí pro pokračování z prvního do druhého cyklu studia a z druhého do třetího cyklu studia.

6.1 Přístupnost a způsob přijetí z prvního do druhého cyklu

Podmínky přijetí ke studiu v magisterském studijním programu, který navazuje na bakalářský studijní program stanovuje zákon o vysokých školách. Základní podmínkou je řádné ukončení studia v bakalářském studijním programu. Vysoká škola nebo fakulta může stanovit další podmínky přijetí ke studiu týkající se určitých znalostí, schopností nebo nadání nebo studijních výsledků, příbuznosti studijních oborů nebo počtu kreditů získaných během studia ve vybraných typech předmětů. Stanovení výběrových kritérií (případně absence přijímacích zkoušek) je v kompetenci každé vysoké školy – podmínky přijetí na magisterské studijní obory se tedy mohou lišit pro jednotlivé instituce.

Prosím uveďte:

- a) Procentuální vyjádření programů prvního cyklu (bakalářské), jež umožňují pokračovat ve studiu druhého cyklu.

100%.

Poznámka: ze zákona o vysokých školách všechny bakalářské studijní programy (tedy 100%) umožňují pokračovat ve studiu druhého cyklu. Přestože existují bakalářské studijní programy, které nemají přímou návaznost v magisterských studijních programech (cca 15%), studenti mohou pokračovat ve studiu druhého cyklu v programech příbuzných.

- b) Uveďte ty studijní programy prvního cyklu, jež neumožňují pokračovat v druhém studijním cyklu (magisterském).

- c) Další speciální požadavky přijetí do druhého cyklu studia v rámci stejného studijního oboru (viz výše)

Prosím, zaškrtněte, zda-li absolventi musí:

- Projít přijímací zkouškou: ~~Ano/Ne~~ v některých případech
- Absolvovat doplňující kurzy: ~~Ano/Ne~~ v některých případech
- Doložit pracovní zkušenosti: ~~Ano/Ne~~ v některých případech

Pokud je odpověď v tomto případě „ano“, prosím, doplňte o jaký druh pracovní zkušenosti se má jednat)

- d) Další speciální požadavky přijetí do druhého cyklu studia v rámci stejného studijního oboru. Žádné.

- e) Na které studenty se výše zmíněné požadavky vztahují:

- na všechny studenty: ~~Ano/Ne~~
- na absolventy některých specifických oborů prvního cyklu (bakaláři): ~~Ano/Ne~~
- studenty stejného oboru z jiných vysokých škol: ~~Ano/Ne~~

- f) Které níže zmíněné požadavky platí pro studenty přicházející z jiných oborů

Studenti z jiných studijních oborů obvykle mají povinnost složit přijímací zkoušku z příslušných odborných předmětů. Konkrétní úprava přijímacího řízení i případných vyrovnávacích zkoušek, záleží na samotné vysokoškolské instituci.

- přijímací zkouška: ~~Ano/Ne~~ v některých případech
- doplňující kurzy: ~~Ano/Ne~~ v některých případech
- pracovní zkušenosti: ~~Ano/Ne~~ v některých případech

¹⁹ Přístup/přístupnost dle definice Lisabonské úmluvy o uznávání: „přístupnost jako právo kvalifikovaných kandidátů požádat o přijetí ke studiu na vysoké škole a být řádně posouzen o přijetí/nepřijetí.“

6.2 Přístupnost a způsob přijetí z druhého do třetího cyklu

Prosím uveďte:

- a) procentuální vyjádření programů druhého cyklu (magisterského), jež umožňují pokračovat ve studiu třetího cyklu (doktorského)

100%

- b) studijní programy druhého cyklu, jež neumožňují pokračovat v třetím studijním cyklu (doktorském).

- c) plánovaná opatření, jež mají odstranit překážky prostupnosti jednotlivých studijních programů

Žádná.

7. Zaměstnatelnost absolventů / spolupráce se zaměstnavateli

- a) jaká opatření se přijala s cílem zvýšit zaměstnatelnost absolventů bakalářských studijních programů? Prosím, připojte aktuální statistická data ohledně stavu zaměstnatelnosti absolventů všech cyklů.

(Pokud vaše vysokoškolské instituce poskytují profesní bakalářské programy, uveďte statistická data o jejich zaměstnatelnosti zvlášť.)

Zaměstnatelnost absolventů a spolupráce vysokých škol se zaměstnavateli je jednou z priorit Dlouhodobého záměru ministerstva na období 2006-10 i jeho aktualizace pro léta 2008 a 2009. Opatření, jež byla přijata na podporu zaměstnatelnosti absolventů se týkají všech úrovní terciárního vzdělávání, v největší míře však právě bakalářů.

Nejde přitom o samotnou zaměstnatelnost, neboť absolventi vysokých škol (tedy i bakaláři) jsou obecně na trhu práce velmi žádaní a jejich nezaměstnanost je trvale pod národním i evropským průměrem - počátkem roku 2008 dosahovala 1,5%²⁰, přestože celonárodní průměr představuje 4,7%²¹. Poptávka po absolventech vysokoškolského studia je způsobena jednak ekonomickým růstem, jenž potřebu pracovní síly generuje a poptává stále vyšší a odbornější kvalifikační požadavky. Zároveň tato vysoká poptávka čelí stále ještě poměrně nízkému podílu absolventů terciárního vzdělávání na trhu práce ČR²², a to i přesto, že počet i podíl přijímaných do terciárního vzdělávání i jejich podíl z příslušné věkové kohorty v posledních letech rychle roste (viz tabulka č.9). Následkem je pak komparativně velmi dobré uplatnění absolventů terciárního vzdělání na pracovním trhu.

Tabulka č.9

Počet absolventů v jednotlivých cyklech terciárního vzdělávání v letech 2005-2007			
	2005	2006	2007
Bakalářské studijní programy	18 123	25 014	32 848
Magisterské studijní programy (navazující)	5 219	7 067	10 790
Magisterské studijní programy (dlouhé)	19 106	19 506	17 949
Doktorský studijní program	1 891	2 010	2 218
Celkem	44 339	53 597	63 805

Česká republika tedy primárně nestojí před problémem nezaměstnanosti nebo špatného uplatnění absolventů bakalářských studijních programů, nýbrž velmi nízkým počtem absolventů – bakalářů, kteří na této úrovni své vzdělání končí a odchází do praxe. Důvodem může být krátká historie

²⁰ Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS - 1. čtvrtletí 2008 (data k 24.10.2008)

<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czam050208.doc>

²¹ Statistika vychází z definice Mezinárodní organizace práce (ILO), tedy počítá skupinu osob ve věkové skupině 15-64letých.

²² Nízký podíl absolventů terciárního vzdělávání na trhu práce ČR z hlediska mezinárodního srovnání.

bakalářských studijních programů nebo konzervativní prostředí pracovního trhu, jenž bylo „zvyklé“ na magistry a doktorandy a absolventy - bakaláře příliš nepřijímá.

Opatření, která Česká republika podniká, aby podpořila kvalitu a uplatnění absolventů bakalářských studijních programů, jsou především v oblasti finanční podpory vysokých škol v rámci rozvojových programů (podpora spolupráce vysokých škol a zaměstnavatelů na tvorbě studijních programů a jejich akreditace, stanovení profilu absolventa, konkrétních znalostí a dovedností, spolupráce na výuce, možnosti odborné stáže, apod.), pravidelných setkání odborníků z praxe i z vysokých škol na nejvyšší úrovni, snaha o jasné vymezení bakalářských studijních programů, tak aby byli srozumitelné pro aplikační sféru a poskytovali kvalitní vzdělání, jež bude celospolečensky uznáváno (skrze akreditace těchto programů) a v neposlední řadě pak vytváření národního rámce kvalifikací s jasným vymezením bakalářských studijních programů. Přípravovaná Bílá kniha i na ni v budoucnu navazující zákon o terciárním vzdělávání výše zmíněné teze podporují a zavádí systematictější spolupráci zaměstnavatelů a vysokých škol v oblasti řízení, financování, spolupráci ve vědě a výzkumu a v oblasti zabezpečení kvality.

Tabulka č. 10 uvádí statistická data k zaměstnatelnosti absolventů všech cyklů. Vyplývá z ní, že v roce 2007 pracovalo v České republice asi 689 tisíc osob s vysokoškolským vzděláním, kteří představovali asi 14% ze všech zaměstnaných. Zhruba 36 tisíc všech zaměstnaných (0,7%) má bakalářský diplom (ISCED 5A short), 623 tisíc (12,7%) má magisterský nebo srovnatelný diplom (ISCED 5A long) a 30 tisíc (0,6%) má doktorský nebo ekvivalentní titul (ISCED 6). Současně však v témže roce mají zcela jiné vzdělanostní složení ti, kteří dokončili své vzdělávání a přecházejí na pracovní trh. V roce 2007 téměř třetina z těch, kteří ukončili školní docházku, dosáhla terciárního vzdělání. Jejich podíl se každým rokem rychle zvyšuje.

Tabulka č.10

Zaměstnaní v ekonomice ČR podle vzdělání 1995-2007 (v tisících)								
	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bakalářské - ISCED 5A	0,0	14,4	27,4	18,1	25,8	29,9	30,9	36,4
Magisterské (apod.) - ISCED 5A	534,0	536,9	550,9	567,9	571,1	598,6	616,4	622,9
Doktorandské - ISCED 6	0,0	13,6	0,0	35,5	35,3	33,4	32,3	29,6
Celkem	4 984,6	4 731,5	4 760,2	4 731,0	4 705,7	4 763,8	4 827,8	4 921,4
Zaměstnaní v ekonomice ČR podle vzdělání 1995-2007 (v %)								
	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bakalářské - ISCED 5A	0,0%	0,3%	0,6%	0,4%	0,5%	0,6%	0,6%	0,7%
Magisterské (apod.) - ISCED 5A	10,7%	11,3%	11,6%	12,0%	12,1%	12,6%	12,8%	12,7%
Doktorandské - ISCED 6	0,0%	0,3%	0,0%	0,7%	0,8%	0,7%	0,7%	0,6%
Celkem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

b) Míra dialogu mezi vysokoškolskými institucemi a zaměstnavateli absolventů v oblasti:

- tvorby kurikul: **vysoká** / **průměrná** / **malá** / **žádná**
- umístění studentů / absolventů na pracovní trh (praxe studentů): **vysoká** / **průměrná** / **malá** / **žádná**

Veřejné i soukromé vysoké školy ve většině případů hodnotily dialog se zaměstnavateli v oblasti umístění absolventů na pracovní trh jako vysoký.

- získávání mezinárodních zkušeností: **vysoká** / **průměrná** / **malá** / **žádná**

U veřejných i soukromých vysokých škol se nejčastěji objevila odpověď hodnotící dialog v této oblasti jako průměrný.

- akreditace: **vysoká** / **průměrná** / **malá** / **žádná**

Akreditace studijních programů je vymezena zákonem o vysokých. Způsob a intenzita spolupráce vysokoškolských institucí a zaměstnavatelů zákonem není určena. Nicméně, nutnou podmínkou akreditace studijního programu je profil absolventa příslušných studijních oborů, tedy i jeho uplatnění v praxi. Aby studijní obor odpovídal aktuálním potřebám trhu práce, je žádoucí, aby vysoké školy jeho obsah konzultovaly s aplikační sférou (např. některé

technické vysoké školy připravují studijní obor přímo na zakázku podnikatelské sféry v daném regionu). Nejedná se však o většinový jev.

Spolupráce zástupců vysokoškolských institucí a zaměstnavatelů v rámci Akreditační komise ČR existuje (jsou v ní zástupci obou výše zmíněných skupin), je však limitována především nízkým počtem zástupců zaměstnavatelů v této instituci.

- zabezpečení kvality u veřejných vysokých škol: vysoká / průměrná / malá / žádná
- zabezpečení kvality u soukromých vysokých škol: vysoká / průměrná / malá / žádná
- řízení vysokých škol: významný / průměrný / malý / žádný

c) Mají absolventi prvního cyklu studia stejnou možnost pracovat ve veřejné správě jako jiní absolventi?

Ano / Ne / v některých případech.

Počet bakalářů na českém pracovním trhu v posledních deseti letech stále roste: z nulové hodnoty v polovině 90. let se v současnosti blíží ke 40 tisícům. Přesto je však podíl bakalářů z celku pracovní síly stále velice nízký, neboť dosud nedosahuje ani jednoho procenta ze všech zaměstnaných (0,7%). Je to způsobeno několika faktory; asi nejdůležitější je, že velká část absolventů bakalářských programů pokračuje v navazujícím magisterském studiu. Určité zvýšení dynamiky počtu bakalářů přecházejících přímo na pracovní trh přinesou pravděpodobně až následující roky.

Veřejná správa je vymezena mezinárodní (ILO ISIC) i českou (ČSÚ OKEČ) odvětvovou klasifikací ekonomických činností jako odvětví L (75). V České republice pracuje ve veřejné správě zhruba 320-340 tisíc osob, což představuje přibližně 6,7%-7,0% všech zaměstnaných. V současnosti dosahuje zhruba čtvrtina všech pracovníků veřejné správy vysokoškolského vzdělání; tento podíl se poměrně rychle zvyšuje, neboť ještě v polovině 90. let činil pouze 16,5%.

Přestože je celkový počet bakalářů na českém pracovním trhu i ve veřejné správě stále ještě nízký, pětina ze všech bakalářů pracuje právě ve veřejné správě. Podíl bakalářů pracujících ve veřejné správě je tak vůbec nejvyšší ze všech vzdělanostních skupin na pracovním trhu. Teprve za nimi následují absolventi pomaturitního a nástavbového studia a vyššího odborného studia, z nichž ve veřejné správě pracuje jen každý sedmý. V každém případě podíl absolventů bakalářských studijních programů vysokých škol, kteří pracují ve veřejné správě (téměř 20%) podstatně převyšuje podíl ostatních vysokoškoláků i jiných vzdělanostních skupin. Z uvedených důvodů není v České republice možné hovořit o bariérách zaměstnávání bakalářů v tomto sektoru (viz tabulka č.11)

Tabulka č.11:

Zaměstnaní ve veřejné správě (OKEČ kategorie L) podle vzdělání 1995-2007 (v tisících)								
	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bakalářské - ISCED 5A	0,0	2,7	3,5	3,3	4,0	6,0	5,6	7,2
Magisterské (apod.) - ISCED 5A	50,1	57,0	54,5	63,3	63,0	65,8	70,2	65,4
Doktorandské - ISCED 6	0,0	1,1	0,0	4,5	3,1	3,0	3,4	2,3
Celkem	304,5	344,9	325,9	332,7	323,5	333,9	327,1	327,4
Zaměstnaní ve veřejné správě (OKEČ kategorie L) podle vzdělání 1995-2007 (v %)								
	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bakalářské - ISCED 5A	0,0%	0,8%	1,1%	1,0%	1,2%	1,8%	1,7%	2,2%
Magisterské (apod.) - ISCED 5A	16,4%	16,5%	16,7%	19,0%	19,5%	19,7%	21,5%	20,0%
Doktorandské - ISCED 6	0,0%	0,3%	0,0%	1,4%	0,9%	0,9%	1,0%	0,7%
Celkem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Podíl zaměstnaných ve veřejné správě z dané vzdělanostní skupiny v celé ekonomice ČR (v %)								
	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bakalářské - ISCED 5A		19,0%	12,7%	18,4%	15,6%	20,1%	18,0%	19,7%
Magisterské (apod.) - ISCED 5A	9,4%	10,6%	9,9%	11,1%	11,0%	11,0%	11,4%	10,5%
Doktorandské - ISCED 6		7,8%		12,8%	8,7%	8,9%	10,5%	7,9%

Celkem	6,1%	7,3%	6,8%	7,0%	6,9%	7,0%	6,8%	6,7%
---------------	------	------	------	------	------	------	------	------

- d) Uzpůsobili jste způsob náborem pracovníků a kariérní strukturu veřejné správy v souladu se změnami, jež vyplývají z Boloňského procesu? **Ano / Ne / v některých případech**. Pokud ne nebo v některých případech, prosím popište současnou situaci.

Česká republika se zavedením strukturovaného studia uzpůsobila nábor nových pracovníků do veřejné správy v tom smyslu, že strukturovala i pracovní pozice uvnitř veřejné správy. Každá instituce veřejné správy totiž přijímá a hodnotí své zaměstnance na základě dovedností a kompetencí (výše dosaženého vzdělání), jež vyžaduje pro danou pracovní pozici. Dle nařízení vlády z prosince 2006 o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, pak každá instituce svého zaměstnance dle jeho pracovního zařazení hodnotí. Každému stupni vzdělání odpovídají zhruba 4 kategorie a pracovník dle svých zkušeností a výše vzdělání může mezi těmito kategoriemi postupovat. Jistý kariérní růst tedy veřejná správa nabízí, nicméně, ve srovnání se soukromou sférou je finanční i kariérní motivace za strany zaměstnavatele ve veřejné správě nižší.

8. Implementace národního rámce kvalifikací (respektive Národní soustavy kvalifikací)

Prosím odpovězte na následující otázky a připojte komentáře, jež ujasní současnou situaci ve vaší zemi.

- a) Připravuje se národní rámec kvalifikací²³? **Ano / Ne**

Komentář: Rozhodnutí vytvořit Národní rámec kvalifikací pro terciární vzdělávání, který bude kompatibilní se zastřešujícím rámcem kvalifikací pro EHEA, učinilo MŠMT v roce 2005 a vytvoření tohoto rámce stanovilo jako jeden z prioritních cílů ve svém Dlouhodobém záměru na léta 2006-2010. V roce 2006 byl přijat zákon č. 179/2006 Sb., který vytvořil právní základ pro Národní soustavu kvalifikací a pro uznávání výsledků neformálního a informálního učení. V letech 2005-2008 řešil Národní ústav odborného vzdělávání systémový projekt MŠMT „Rozvoj Národní soustavy kvalifikací podporující propojení počátečního a dalšího vzdělávání“, který byl financován s podporou ESF a který se zabýval kvalifikacemi na nižších úrovních vzdělání. Na tento projekt úzce navazuje Národní soustava kvalifikací pro terciární vzdělávání.

- b) Obsahuje rámec kvalifikací (případně jeho návrh) všeobecné deskriptory založené na výsledcích učení a dovednostech, a to pro každý cyklus? **Ano / Ne**

Komentář: Tyto obecné deskriptory budou vycházet z Dublinských deskriptorů s přihlédnutím k deskriptorům EQF a potřebám české vzdělávací soustavy.

- c) Počítá národní rámec kvalifikací s rozpětím ECTS kreditů ECTS pro první dva cykly? **Ano / Ne**

Komentář: Toto rozpětí souhlasí se zastřešujícím rámcem kvalifikací pro EHEA

- d) Proběhla ohledně národního rámce kvalifikací národní diskuze společně se všemi zájmovými stranami? **Ano / Ne**

Komentář: Jako úvod do diskuse vydalo MŠMT ve spolupráci s CSVŠ informační brožuru, na podzim 2008 budou uspořádány diskusní semináře. Nicméně s postupem dalších prací se očekává další diskuse. Detailní projednávání bude probíhat v tzv. sektorových (oborových) radách, v nichž budou zástupci vysokých a vyšších odborných škol, akreditačních komisí, zaměstnavatelů a absolventů příslušných oborů.

Pokud je odpověď na bod d) záporná, odpovězte následující bod e)

- e) Byl vypracován harmonogram konzultací se všemi zájmovými stranami? **Ano / Ne**

Pokud je odpověď na bod d) kladná, odpovězte následující bod f)

- f) Jsou všechny nástroje potřebné k implementaci národního rámce kvalifikací připraveny? Jsou všechna formální rozhodnutí pro založení národního rámce kvalifikací udělána? **Ano / Ne**

²³ Národní rámec kvalifikací kompatibilní s rámcem kvalifikací pro EHEA (Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání).

Komentář: Formální rozhodnutí nutná pro vytvoření rámce byla učiněna již v letech 2005-06 a jsou popsána v komentáři k otázce a). Předpoklady pro implementaci rámce obsahují již stávající právní předpisy pro vysoké a vyšší odborné školy. Hlavním úkolem je tyto předpisy důsledně dodržovat a uvést do života.

- g) Jak daleko postoupila implementace národního rámce kvalifikací (prosím, vyberte jednu odpověď)
- rámec je plně zaveden, všechny obory (kvalifikace) byly připojeny k národnímu rámci kvalifikací za to pomocí nástrojů, jež zajišťují kvalitu (např. akreditace)
 - implementace značně postoupila
 - popis všech kvalifikací z hlediska výsledků učení a dovedností byl dokončen
 - je vypracovaný harmonogram implementace a práce již začaly
 - práce na implementaci ještě nezačaly ale harmonogram již byl schválen: X
 - práce na implementaci ještě nezačali a zatím není připraven žádný harmonogram
- h) Jak daleko postoupilo sebe-hodnocení kompatibility s rámcem EHEA²⁴? ~~Dokončeno / začalo, ale zatím není dokončeno / zatím nezačalo~~
- i) Byla zveřejněna zpráva o tomto sebe-hodnocení? ~~Ano / Ne~~

Komentář 2: Implementace rámce jednou z priorit rozvojových projektů MŠMT. Některé vysoké školy již připravují centralizované rozvojové projekty pro rok 2009, v nichž se spojí několik vysokých škol příbuzného zaměření a budou připravovat v jednotlivých oborech profily absolventů tak, aby odpovídaly národním deskriptorům.

NÁRODNÍ IMPLEMENTACE STANDARDŮ A SMĚRNIC PRO ZABEZPEČENÍ KVALITY V EVROPSKÉM PROSTORU VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ (EHEA), ESG²⁵

9. Posouzení národního systému zabezpečení kvality vzhledem k ESG a národní podpoře jeho implementace

- a) Byl váš národní systém přezkoumán z hlediska zabezpečení kvality (akreditace), aby byl v souladu s ESG? ~~Ano / Ne /~~ Ještě ne, ale takové přezkoumání je naplánováno v období 2008/2009.

- b) Pokud přezkoumání proběhlo nebo je naplánováno, prosím, uveďte bližší informace.

Přezkoumání / revize systému zabezpečování kvality je naplánováno následovně: společný projekt vnitřního a vnějšího hodnocení akreditačních komisí se Slovenskou republikou; vytvoření nezávislé expertní skupiny, která podle stejných kritérií zhodnotí AK ČR a AK SR.

- c) Pokud přezkoumání již proběhlo, mělo za následek některé z následujících kroků?

~~Zatím neproběhlo.~~

- Konzultaci s ostatními partnery ohledně požadovaných změn národního systému zabezpečení kvality? ~~Ano / Ne~~
 - Zavedení specifických finančních nebo jiných pobídek zaměřených na zlepšení vnitřního zabezpečení kvality (vnitřní akreditace) institucí? ~~Ano / Ne.~~ Pokud ano, uveďte konkrétní pobídky.
 - Další opatření. ~~Ano / Ne.~~ Pokud ano, popište tyto opatření.
- d) Pokud pobídky a/nebo opatření byly zavedeny s cílem zlepšit vnitřní procesy zabezpečení kvality institucí, byl sledován dopad těchto změn? ~~Ano / Ne.~~

Pokud ano, uveďte více informací o tom, jakým způsobem se dopad těchto změn sledoval (jak byly shromažďovány informace) a co z těchto dat vyplynulo.

²⁴ Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání

²⁵ <http://www.bologna2009benelux.org/documents/Standards-and-Guidelines-for-QA.pdf> ,

ESG = Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area

9.1 Vnitřní mechanismy zabezpečení kvality vysokoškolských vzdělávacích institucí

Popište současný vnitřní systém zabezpečení kvality vysokoškolských institucí (VŠ)?

V případě většiny škol je systém vnitřního zajišťování kvality realizován na úrovni obvyklé hierarchie řízení doplněné o studentské hodnocení (ankety). Tato hodnocení mívají různou formu, různý rozsah i kvalitu. Komplexnější vnitřní hodnocení je tedy v počátečním stadiu implementace pouze na několika vysokých školách (zahrnuje např. řídicí procesy, vazbu instituce na region, aktivity v oblasti internacionalizace, uplatnitelnost absolventů na trhu práce) nebo není implementováno. Vznikající Bílá kniha o terciárním vzdělávání zdůrazňuje nutnost přechodu od akreditací studijních programů k akreditaci vysokoškolských institucí, tedy k vytvoření efektivně fungujícího systému zajišťování kvality.

Blíže se vyjádřete k následujícím aspektům (zároveň doplňte odpovídající internetový odkaz)

- a) Kolik VŠ má zpracovanou strategii k soustavnému zlepšování kvality? **Všechny** / většina / některé / žádné

Vysoké školy mají ze zákona o vysokých školách povinnost zpracovávat svůj dlouhodobý záměr a vycházet přitom z dlouhodobého záměru ministerstva. Vzhledem k tomu, že dlouhodobý záměr ministerstva zdůrazňuje kvalitu i strategické plánování kvality, vysoké školy jsou povinny v této oblasti taktéž strategicky plánovat. Některé vysoké školy ovšem jdou za rámec těchto obecných požadavků a zpracovávají samostatné a rozsáhlejší strategie kvality (cca 40%).

- b) Kolik VŠ má zavedeny nástroje k vnitřnímu schvalování, monitoringu a pravidelnému přezkoumávání programů a udělování titulů? **Všechny** / většina / některé / žádné.

Periodický monitoring, probíhající zejména formou studentského hodnocení kvality vzdělávací činnosti (typicky anonymní dotazníkové šetření s proměnlivou návratností), je uskutečňován na veřejných vysokých školách následovně: 17 VŠ jej uskutečňuje (65%), na 1 VŠ je v přípravě, 1 VŠ tento monitoring nerealizuje a ostatní vysoké školy (27%) tyto nástroje uplatňují pouze na některých svých fakultách.

Soukromé vysoké školy ve většině případů systém vnitřního monitoringu a pravidelného přezkoumávání uplatňují (26 škol z 30 ti odpovědí – 15 škol neodpovědělo). Většinou se jedná o dotazníková šetření mezi studenty (kvalitativní i kvantitativní), hodnocení akademických pracovníků i jejich vědecké činnosti a publikačních standardů.

Mezi výsledná opatření patří typicky modifikace studijních plánů a inovace jednotlivých předmětů.

- c) Kolik vysokých škol uvádí u svých studijních programů též požadované výsledky učení (learning outcomes)? **Všechny** / většina / některé / žádné

Skutečnost, že všechny vysoké školy uvádí výsledky učení svých studijních programů je dána tím, že profil absolventa jako forma vyjádření předpokládaných výsledků učení je součástí dotazníku povinně předkládaného k akreditaci. V tomto ohledu se tedy nejedná o komplexní výsledky učení dle např. pojetí projektu Tuning Educational Structures in Europe a specifikace jednotlivých profilů absolventa se v případě obdobných/shodných studijních programů navíc často liší.

Nicméně je nutno uvést, že řada vysokých škol připravuje detailnější specifikace learning outcomes (zejména v rámci přípravy na získání ECTS Label) a v případě studijních programů připravujících na regulované profese byly do značné míry learning outcomes již zavedeny.

- d) Jsou výsledky studentů vysokých škol sledovány a porovnávány se stanovenými výsledky učení? **Na všech VŠ** / na většině VŠ / na některých VŠ / na žádných VŠ.

Popište, jaké k tomu používáte metody:

85% vysokých škol zjišťuje learning outcomes průběžným (formativním) hodnocením a též závěrečným (sumativním) hodnocením na konci akademického roku a při ukončení studia (státní závěrečná zkouška).

- e) Kolik VŠ zveřejňuje aktuální, nestranné a objektivní informace o nabídce svých programů vč. udělovaných titulů? **Všechny** / většina / některé / žádné

10. Stádium vývoje systému vnějšího zabezpečení kvality

Popište systém vnějšího zabezpečení kvality, jež funguje ve vaší zemi.

V ČR pečuje o kvalitu vysokého školství Akreditační komise, která 1) hodnotí činnost vysokých škol a kvalitu akreditovaných činností a zveřejňuje výsledky hodnocení, 2) vydává stanovisko zejména k žádostem o akreditaci studijních programů. Systém vnějšího zabezpečení kvality má v ČR dlouhodobou tradici. Akreditační komise byla zřízena (jako jedna z prvních v Evropě) v roce 1990. V ČR musí být každý studijní program akreditován. Akreditace se uděluje na omezenou dobu (maximálně na 10 let) a před vypršením platnosti, žádá vysoká škola o prodloužení platnosti.

Prosím, uveďte:

- a) v jaké fázi se nachází implementace systému vnějšího zabezpečení kvality

Systém vnějšího zajištění kvality je velmi rozvinutý. Všechny studijní programy vysokých škol podléhají akreditaci. Akreditační komise vedle toho rovněž hodnotí kvalitu vysokých škol a jejich akreditovaných činností.

- b) zda-li působí systém vnějšího zabezpečení kvality na národní úrovni. **Ano** / ~~Ne~~. Pokud ne, blíže popište.
- c) Zda-li váš systém vnějšího zabezpečení kvality pokrývá všechny VŠ? **Ano** / ~~Ne~~. Pokud ne, blíže uveďte ty instituce nebo programy, pro něž není závazný systém vnějšího zabezpečení kvality.
- d) které nástroje jsou součástí systému vnějšího zabezpečení kvality
- vlastní hodnocení (zpráva): **ano** / ~~ne~~
 - vnější přezkoumání: **ano** / ~~ne~~
 - zveřejnění výsledků: **ano** / ~~ne~~
 - činnost následující po samotné kontrole: **ano** / ~~ne~~
- e) proběhlo již „peer review“ národních agentur (případně více agentur) dle ESG (viz poznámka pod textem č.13)? ~~Ano~~ / **ne**. Pokud ne, je stanoveno datum, kdy by mělo proběhnout?

Hodnocení národní agentury (Akreditační komise) bylo zahájeno na podzim 2008, jeho ukončení předpokládáme v průběhu roku 2009.

11. Úroveň zapojení studentů

Označte všechny následující aktivity, na nichž se studenti v rámci zabezpečení kvality VŠ podílí:

- a) řízení národních agentur zabezpečujících kvalitu (Akreditační komise): ~~Ano~~ / **Ne** / ~~v některých případech~~
- b) plné členství v pracovních skupinách vnějšího hodnocení kvality: **Ano** / ~~Ne~~ / ~~v některých případech~~
- c) pozorovatelé v těchto skupinách: ~~Ano~~ / **Ne** / ~~v některých případech~~
- d) jako součást vnějšího hodnocení (část rozhodovacího procesu): ~~Ano~~ / **Ne** / ~~v některých případech~~
- e) k dispozici ke konzultacím externích hodnotitelů: ~~Ano~~ / **Ne** / ~~v některých případech~~
- f) součást systému vnitřního zabezpečení kvality (periodické hodnocení kurzů): ~~Ano~~ / ~~Ne~~ / **v některých případech**
- g) při přípravě institucionálního (vlastního) hodnocení: ~~Ano~~ / **Ne** / ~~v některých případech~~
- h) při činnosti následující po samotné kontrole: ~~Ano~~ / **Ne** / ~~v některých případech~~

Uveďte další komentář především v případě, že studenti nejsou zapojeni do žádného z výše zmíněných procesů.

12. Úroveň mezinárodní spolupráce

Na kterých činnostech oblasti zabezpečení kvality se účastní i mezinárodní entity :

- a) řízení národních agentur zabezpečujících kvalitu: **Ano** / ~~Ne~~ / ~~v některých případech~~
- b) vnější hodnocení národních agentur zabezpečujících kvalitu: **Ano** / ~~Ne~~ / ~~v některých případech~~
- c) práce v týmu (jako člen nebo pozorovatel), jež sestavuje vnější hodnocení instituce, programu: **Ano** / ~~Ne~~ / ~~v některých případech~~
- d) členství ENQA: **Ano** / ~~Ne~~ / ~~v některých případech~~

Akreditační komise je plným členem ENQA od roku 2002. V roce 2008 byl místopředseda Akreditační komise zvolen členem boardu ENQA.

e) členství dalších mezinárodních sítí: **Ano /Ne**. Pokud ano, specifikujte.

CEEN, INQAAHE

Uveďte další komentář především v případě, že v žádné z výše zmíněných aktivit neexistuje mezinárodní zastoupení.

UZNÁVÁNÍ DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ A STUDIJNÍCH STÁŽÍ

13. Úroveň implementace dodatku k diplomu

Popište úroveň implementace dodatku k diplomu ve vaší zemi. Prosím, uveďte procentuální zastoupení studentů, jež obdrží dodatek k diplomu v roce 2009 (pokud je to méně než 100%, prosím vysvětlíte níže)

Od roku 1998 byl dodatek k diplomu vydáván vysokými školami v souladu s ustanoveními zákona o vysokých školách, na žádost studenta (absolventa). Od 1.1.2006 definuje vysokoškolský zákon dodatek k diplomu jako dokument, který spolu s diplomem osvědčuje úspěšné ukončení studia v akreditovaném studijním programu. Dodatek je vydáván automaticky, bezplatně ve formátu navrženém EU/RE/UNESCO a v česko-anglické mutaci.

a) Je dodatek k diplomu vydáván studentům, kteří absolvovali programy:

- prvního cyklu: **Ano /Ne**
- druhého cyklu: **Ano /Ne**
- třetího cyklu: **Ano /Ne**
- „starého typu“: **Ano /Ne /neexistují**
- krátké vysokoškolské programy: **Ano /Ne / neexistují**

b) které z následujících tvrzení platí pro vaši zemi

- vydává se v hojně používaném evropském jazyce: **Ano /Ne**.
uveďte jazyk: **dvojazyčně, česky-anglicky**
- vydává se: **zdarma /za poplatek**
- vydává se: **automaticky /na žádost**
- odpovídá formátu EU /CoE/UNESCO dodatku k diplomu: **Ano /Ne**
- dodatek k diplomu, jež se používá, má jiný formát než EU /CoE/UNESCO dodatku k diplomu: **---**

13.1 Užití dodatku k diplomu za účelem uznávání kvalifikací

Prosím, popište, jakým způsobem se dodatek k diplomu využívá při uznávání zahraničních kvalifikací (nebo studií). Zaměřte se na následující aspekty a přiložte odkazy na relevantní dokumenty nebo internetové odkazy.

a) Dodatek k diplomu slouží jako dokument, jimž se ověřují znalosti držitele zahraniční kvalifikace při vstupu do druhého nebo třetího cyklu studia. **Ano /Ne**

Komentář: **Diplom a dodatek k diplomu jsou základními dokumenty podle kterých uznávací orgán hodnotí vysokoškolskou kvalifikaci za účelem jejího uznání pro přístup k dalšímu studiu**

b) Držitelé zahraničních kvalifikací, kteří předloží dodatek k diplomu v běžně používaném jazyce, nemusí poskytovat oficiální překlad své kvalifikace: **Ano /Ne**

Komentář: **Uznávací orgány, jimiž jsou veřejné vysoké školy, případně ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nebo obrany nebo vnitra, mohou v souladu s ustanovením zákona o vysokých školách požadovat překlad dokladů, předkládaných za účelem uznání. V případě, že je doklad vydán v anglickém, německém nebo ruském jazyce, překlad není obvykle požadován.**

c) Držitelé zahraniční kvalifikace, jež předloží dodatek diplomu v cizím jazyce (všeobecně rozšířeném), nemusí již dokazovat platnost své kvalifikace dalšími dokumenty (platí pro další studia a zaměstnání v neregulovaných profesích pracovního trhu): **Ano /Ne**

Komentář: **Ve většině případů postačí zaměstnavatelům i vysokým školám k uznání kvalifikace Dodatek k diplomu v cizím jazyce, nicméně, je v jejich kompetenci vyžádat si další dokumenty.**

- d) Vyvíjí se konkrétní aktivita na národní i institucionální úrovni, jež podporuje použití dodatku k diplomu jako komunikačního nástroje směrem k pracovnímu trhu. **Ano / Ne-**

Komentář: Dodatek k diplomu je popularizován MŠMT ve spolupráci s ENIC/NARIC a Bologna experts (dříve Bologna promoters), prostřednictvím seminářů, pořádaných pro profesní uznávací orgány a dále akcí, pořádaných pro odbornou veřejnost, včetně zástupců zaměstnavatelů. Významným diseminačním nástrojem byla a je i informační kampaň, pořádaná v rámci projektu EUROPASS.

14. Implementace principů Lisabonské úmluvy o uznávání na národní úrovni

Popište stav implementace hlavních principů i pozdějších dodatečných dokumentů²⁶ Lisabonské úmluvy o uznávání.

- a) Odráží současná legislativa pravidla Lisabonské úmluvy? **Ano / Ne-**

Pokud ano, blíže popište, jakým způsobem.

Lisabonská úmluva je součástí právního řádu ČR. Postup uznávání vysokoškolských kvalifikací je stanoven vysokoškolským zákonem a vnitřními předpisy vysokých škol. Uznávací organ (veřejná vysoká škola) vydá na žádost držitele kvalifikace osvědčení o uznání vysokoškolského vzdělání nebo jeho části. Při posuzování zahraniční vysokoškolské kvalifikace postupuje v souladu s ustanoveními vysokoškolského zákona, vnitřních předpisů vysoké školy a platnými mezinárodními smlouvami v oblasti uznávání.

- b) Odráží současná legislativa pozdější dodatečné dokumenty?

- Doporučení ke kritériím a procesu uznávání: **Ano / Ne-**. Pokud ano, blíže popište, jakým způsobem.

Konkrétní postupy uznávání jsou stanoveny v zákoně o vysokých školách a ve vnitřních předpisech vysokých škol. Kromě toho je uznávací praxe vysokých škol metodicky řízena a koordinována MŠMT ve spolupráci s ENIC/NARIC. Doporučení jsou využívána při hodnocení kvalifikací

- Doporučení k uznávání Joint Degree: **Ano / Ne-**. Pokud ano, blíže popište, jakým způsobem. K joint degree je při uznávání přístupováno stejně jako k ostatním zahraničním VŠ kvalifikacím. Jestliže je na joint degree zúčastněna vysoká škola, která patří do VŠ systému ČR, platí doklady na území ČR automaticky a uznání není vyžadováno (platí ze zákona o vysokých školách).

- Kodex dobré praxe v poskytování transnárodního vzdělání: **Ano / Ne-**. Pokud ano, blíže popište, jakým způsobem.

Přístup uznávacích orgánů ke kvalifikacím, získaným na transnárodních institucích je individuální. Při posuzování těchto kvalifikací využívají zkušenosti ENIC/NARIC a jeho prostřednictvím kontaktů v ENIC Network a NARIC Network.

- c) Které z následujících principů jsou dodržovány v praxi?

- právo žadatele na poctivé hodnocení : **Ano / Ne-**. Pokud ano, blíže popište zajištění na národní a institucionální úrovni.

Uznávání vysokoškolských kvalifikací se kromě již jmenovaných právních předpisů řídí správním řádem, který upravuje procesní stránku a upravuje řádné i mimořádné přezkumné řízení (včetně správního soudnictví).

- Vzdělání je uznáno, pokud nejsou dokázány žádné podstatné rozdíly: **Ano / Ne-**. Pokud ano, blíže popište zajištění na národní a institucionální úrovni.

Uznání je zabezpečeno ustanoveními vysokoškolského zákona a vnitřními právními předpisy vysokých škol.

- Je nutno doložit podstatné rozdíly, pokud vzdělání není uznáno: **Ano / Ne-**. Pokud ano, blíže popište zajištění na národní a institucionální úrovni.

Proces uznávání podléhá správnímu řízení, ve kterém je vyžadováno, aby každé negativní

²⁶ Recommendation on the Criteria and Procedures for Recognition (2001), Recommendation on the Recognition of Joint Degrees (2004), Code of Good Practise in the Provision of Transnational Education (2001)

rozhodnutí bylo odůvodněno.

- Dostupné informace o vysokoškolských studijních programech i samotných institucích: **Ano / Ne**. Pokud ano, blíže popište, jakým způsobem prakticky funguje.

Informace o vysokoškolských institucích a akreditovaných vysokoškolských programech jsou poskytovány Ministerstvem školství na www.msmt.cz/vzdelavani/studijni-programy a ENIC/NARIC na <http://www.csvs.cz/database/vs2004/> v angličtině pak na www.naric.cz/HigherDB/index.php?Sezn=S1

- Má ČR plně funkční ENIC: **Ano / Ne**. Pokud ano, prosím popište roli ENIC v uznávání a v poskytování informací na úrovni a) národní, b) mezinárodní)

ENIC je metodickým a poradenským orgánem pro uznávací orgány, prosazuje dodržování mezinárodních dohod v oblasti uznávání a principů Lisabonské úmluvy a jejich doprovodných textů v uznávací praxi vysokých škol. Pro uznávací orgány zpracovává stanoviska, týkající se statutu zahraničních institucí a hodnocení zahraničních kvalifikací a poskytuje informace o vysokoškolských systémech v zahraničí. Poskytuje informace o procesu uznávání, platných právních předpisech, vysokoškolském systému ČR a ostatních států, vysokých školách, akreditovaných studijních programech a podmínkách přijímacího řízení. Zastupuje Českou republiku v ENIC Network a spolupracuje s partnery v této síti za účelem vzájemného poskytování informací o vysokoškolských systémech i jednotlivých institucích a kvalifikacích za účelem jejich spravedlivého hodnocení. Spolupracuje se sekretariáty ENIC Network v UNESCO CEPES a Radě Evropy. Účastní se mezinárodních projektů v oblasti uznávání. Ve své činnosti se řídí Chartou ENIC/NARIC.

- d) Dodatečné informace: prosím, popište aktivity, jež zajišťují implementaci Lisabonské úmluvy i pozdějších dodatečných dokumentů.

Činnost MŠMT a ENIC se bude dále systematicky zaměřovat na usnadnění procesu uznávání, prostřednictvím metodických seminářů a legislativních návrhů

15. Úroveň implementace ECTS²⁷

Popište implementaci ECTS ve vaší zemi.

- a) Uvedte % vyjádření počtu vysokoškolských programů fungujících na základě ECTS vůči celkovému počtu všech studijních programů na vysokých školách (bez doktorského studia). **400% / 75-99% / 50-75% / <50%**

Komentář: ECTS systém je zaveden prakticky na všech veřejných vysokých školách na úrovni bakalářského a magisterského studia. Řada vysokých škol uvádí platnost ECTS pro všechny studenty, kteří začali studovat v akademickém roce 2006/2007.

- b) Jsou ECTS kredity spojeny s výsledky učení²⁸? Vyberte jednu možnost: **Ne / u některých programů / u většiny programů / u všech programů**

Přidělování kreditů je u velké většiny studijních programů spojeno s výsledky učení. Systém přidělování ECTS kreditů se však na jednotlivých školách/fakultách zřetelně liší, počínaje ohodnocením předmětu kredity při akreditaci studijního programu/oboru, přes provázanost na náročnost, získané znalosti a kompetence, až po podmínku složení zkoušky. Stále se jedná o dynamický a vyvíjející se proces s cílem optimalizace využívání ECTS. Ve většině případů jsou základní principy kreditního systému uvedeny ve *Studijním a zkušebním řádu* vysokých škol/fakult.

- c) Pokud se používá jiný kreditní systém než ECTS, prosím, popište tento národní kreditní systém.

- je kompatibilní s ECTS? **Ano / Ne**
- jaký je poměr mezi národními a ECTS kredity?

Téměř všechny vysoké školy užívají ECTS systém, některé vysoké školy používají systém jiný kreditový systém, nejedná se však o systém, který by šlo označit jako národní.

²⁷ Prosím, použijte definice z ECTS příručky (User's guide),

http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/ects/guide_en.html

²⁸ Výsledky učení (ve formě znalostí, dovedností a kompetencí) jsou formulovány pro všechny části programu, kredity jsou pak přiděleny, pokud student prokáže splnění (získání) požadovaných výsledků.

Pokud vysoká škola zavedla jiný než ECTS systém, pak se většinou jedná o systém, který je s ECTS kompatibilní a školy mají vytvořeny převodníky, Některé vysoké školy, které jsou pobočkami zahraničních institucí, používají britský nebo americký kreditový systém, přičemž ale ECTS systém zavedly jako paralelní.

- d) Podnikáte nějaké aktivity ke zlepšení porozumění výstupům z učení? ~~Ano~~ / ~~Ne~~. Pokud ano, jaké.

Na národní úrovni nejsou žádné aktivity tohoto typu organizovány. K celonárodní diskusi dochází v souvislosti s vytvářením národního kvalifikačního rámce, jehož přípravě se v současné době ministerstvo věnuje. Pro diskusi jsou též využívány aktivity realizované v rámci projektu Bologna Experts.

- e) Podnikáte nějaké aktivity ke zlepšení měření a kontroly studijní zátěže? ~~Ano~~ / ~~Ne~~. Pokud ano, blíže popište.

- f) Podnikáte nějaké aktivity, které by zajistily pomoc zaměstnancům vysokoškolských institucí (nebo dalších partnerů) při zavádění ECTS? ~~Ano~~ / ~~Ne~~. Pokud ano, blíže popište.

Pomoc při zavádění ECTS vysokým školám probíhá především v rámci projektu Bologna Experts, kdy jsou pro vysoké školy organizovány semináře a školy mohou požádat o konzultace expertů v dané problematice. Tuto nabídku využívají zejména vysoké školy při přípravách na podání žádostí o ECTS Label. Pozornost v poslední době je věnována také výstupům z učení a jejich propojení se systémem ECTS. Ministerstvo dlouhodobě podporuje zavádění systému ECTS na vysokých školách v rámci tzv. rozvojových programů.

CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

16. Uznávání předchozího vzdělání

Popište platná opatření, jimiž se řídí uznávání předchozího vzdělání (UPV), včetně neformálního vzdělání a informálního vzdělání (např. učení na pracovišti, v rámci komunity, apod.).

- a) existuje postup – stanovený na národní úrovni - pro uznávání předchozího vzdělání, který by umožnil přístup k vysokoškolským studijním programům? ~~Ano~~ / ~~Ne~~. Pokud ano, blíže popište.

Podmínkou přijetí ke studiu v bakalářském a tzv. „dlouhém“ magisterském studijním programu je dosažení středního vzdělání s maturitou. Ke studiu v oblasti umění mohou být přijati též uchazeči s vyšším odborným vzděláním poskytovaným v konzervatořích. Podmínkou přijetí ke studiu v magisterském studijním programu, který navazuje na bakalářský studijní program, je rovněž řádné ukončení studia v bakalářském studijním programu. Podmínkou přijetí ke studiu v doktorském studijním programu je řádné ukončení studia v magisterském studijním programu a v oblasti umění též získání akademického titulu.

Uznávání předchozího vzdělání jiného než výše popsaného, které je podmínkou nutnou, je plně v kompetencích jednotlivých vysokých škol a může napomoci uznání části dotčeného studijního programu. Uznáváno je spíše formální vzdělávání, vesměs realizované na zahraniční/domácí vysoké škole nebo na vyšší odborné škole. V řadě případů umožňují vysoké školy absolventům vyšších odborných škol doplnit pouze některé předměty a ukončit bakalářský studijní program v kratší než standardní době. Některé VŠ uznávají také určité neformální či informální vzdělání, ale jako doklad o zájmu uchazeče o danou problematiku a takto k němu přihlížejí při proceduře přijetí ke studiu.

- b) Existuje postup – stanovený na národní úrovni – pro uznávání předchozího vzdělání, jež by umožnil přidělení kreditů oproti určité kvalifikaci? ~~Ano~~ / ~~Ne~~. Pokud ano, blíže popište.

Zákon umožňuje uznání kreditů získaných předchozím vzděláváním, přesné podmínky však nespécifikuje a konkrétní uznání je zcela v kompetenci vysoké školy, která uchazeče do studia přijala. V praxi se jedná zejména o uznání předchozího formálního vzdělání získaného na vyšší odborné škole (viz a) nebo jiné vysoké škole, popř. v rámci celoživotního vzdělávání poskytovaného vysokými školami. Většina VŠ má k tomuto účelu vypracovaný vnitřní předpis, např. směrnici rektora.

- c) Existuje postup – stanovený na národní úrovni – pro uznávání předchozího vzdělání tak, aby bylo možné započítat kredity v případě odchylek od požadovaného programu? ~~Ano~~ / ~~Ne~~. Pokud ano, blíže popište.

Zákon o vysokých školách tuto oblast přesně nevymezuje a je plně v kompetencích jednotlivých vysokých škol, jak je popsáno výše.

- d) Do jaké míry jsou tyto postupy aplikovány v praxi? Úplně / Některé / Málo / vůbec

Prosím, popište současnou situaci: Uznávání formálního, neformálního a informálního vzdělání, včetně uznání kreditů získaných v předchozím vzdělávání se děje podle zákona o vysokých školách a zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Kromě uměleckých oborů nelze bez maturity na vysoké škole studovat v akreditovaném studijním programu.

Je-li splněna podmínka uvedená výše, uznávání předchozího vzdělávání, popř. uznání kreditů získaných v předchozím vzdělávání pro účely studia je plně v pravomoci jednotlivých vysokých škol, jak bylo popsáno výše. Současná legislativa školám nijak nebrání předchozí vzdělání uznávat. Pomoc školám i jednotlivým žadatelům v této oblasti poskytuje středisko ENIC/NARIC.

17. Pružné formy vzdělávání (flexible learning paths²⁹)

Popište legislativní a jiná opatření v ČR, jež mají sloužit k podpoře pružných forem vzdělávání v rámci vysokoškolského studia (zaměřených především na znevýhodněné skupiny populace).

- a) Existují specifická opatření, jež by podporovaly pružné formy vzdělávání v rámci národního rámce kvalifikací? Ano /-Ne.

Popište, prosím, současnou situaci v ČR: Zákon o vysokých školách umožňuje akreditaci studijních programů kromě prezenční formy také ve formě distanční a ve formě, která obě zmíněné kombinuje. Distanční a kombinovaná forma studia přispívají k pružnějšímu průběhu studia podle individuálních potřeb studentů. Prezenční, distanční a kombinovaná forma studia jsou ze zákona rovnocenné.

- b) Existují opatření, jež by podporovaly pracovníky vysokých škol při zavádění pružných forem vzdělávání? Ano /-Ne.

Popište, prosím, současnou situaci v ČR: Podpora a další rozvoj kombinované a distanční formy studia, tvorba a zavádění učebních opor (multimediálních vzdělávacích pomůcek), využití e-learningu/ e-learningových opor, interaktivních výukových programů a materiálů pro tyto formy studia, tvorba společných výukových laboratoří, zavádění projektového a problémového způsobu studia a rozvoj poradensko-informačních center je jednou z priorit Dlouhodobého záměru ministerstva pro období 2006-10. Vysoké školy mohou využít finanční prostředky ze státního rozpočtu (Fond rozvoje vysokých škol, rozvojové programy MŠMT) a strukturálních fondů EU. Tyto finanční prostředky školy též využívají na vzdělávání svých pracovníků v oblasti využívání nových forem výuky (zejména se jedná o tvorbu e-learningových opor).

- c) Jsou vstupní požadavky pro studium flexibilní tak, že umožňují studium širšímu spektru studentů? Ano /-Ne.

Popište, prosím, současnou situaci v ČR a případné rozdíly mezi třemi cykly strukturovaného studia.

Zákon o vysokých školách definuje pouze ukončení středního vzdělání s maturitou jako základní podmínku pro vstup ke studiu v akreditovaném studijním programu. Ostatní podmínky přístupu ke studiu jsou zcela v kompetenci vysoké školy. Vysoké školy používají testy studijních předpokladů, znalostní testy, formu interview, či rozhodují na základě dosažených výsledků na střední škole. Značnou roli hraje též, zde je veliký převis poptávky nad nabídkou.

- d) Existují specifické (pružné) formy vzdělávání, jež umožňují splnit potřeby různorodých skupin studentů? Ano /-Ne.

Popište, prosím, současnou situaci v ČR a případné rozdíly mezi třemi cykly strukturovaného studia.

Flexibilita studia je možná především z hlediska formy studia, přičemž jednotlivé formy studia jsou chápány jako navzájem rovnocenné. Jistá míra flexibility pak také existuje v možnostech

²⁹ Pod pojmem „Pružné formy vzdělávání“ chápeme jakékoli kurzy, distanční vzdělávání, víkendové a večerní kurzy, vzdělávání dospělých, apod. Jedná se tedy o formy učení, jež se vymykají klasickému pojetí prezenčního studia.

rozvolnění délky studia, individuálního studijního plánu, odborné praxe, e-learningu, výuky o víkendech, víkendového a nočního provozu knihoven apod.

Většina soukromých i veřejných vysokých škol má akreditovány studijní programy v kombinaci prezenční a distanční formy studia. Ke dni 22.7.2008 bylo v distanční či kombinované formě studia akreditováno 352 bakalářských studijních programů (52% všech bakalářských studijních programů), 224 programů navazujícího magisterského studia (41% všech navazujících magisterských studijních programů), 92 dlouhých (nestrukturovaných) magisterských studijních programů (35% všech těchto programů) a 800 doktorských studijních programů (100% těchto programů, neboť všechny jsou akreditovány automaticky na všechny formy studia: prezenční, distanční a kombinované).

„Pružné“ formy vzdělávání využívají především osoby studující při zaměstnání, matky s malými dětmi, těhotné studentky, vrcholoví sportovci nebo jedinci s tělesným či sociálním handicapem, kteří mají omezenou možnost účastnit se plně prezenční výuky.

- e) Existují v rámci studijního programu moduly umožňující větší účast studentů? **Ano / Ne.**

Popište, prosím, současnou situaci v ČR a případné rozdíly mezi třemi cykly strukturovaného studia.

Řada vysokých škol koncipuje programy modulárně; moduly jsou vytvářeny podle různých kritérií (zejména s ohledem na obor studia). Modulární struktura studia je zaváděna v souvislosti s cílem zvýšit prostupnost studia.

- f) Pokud je to možné, uveďte statistická data k výsledkům realizovaných opatření (jež měli sloužit k podpoře pružných forem vzdělávání v rámci vysokoškolského studia, zaměřených především na znevýhodněné skupiny populace).

Opatření vytvářející flexibilní studijní cesty zatím nebyla statisticky sledována. Data k počtu studijních programů v distanční nebo kombinované formě studia viz bod d) této otázky.

JOINT DEGREES

18. Zavedení a uznávání společných certifikátů (joint degrees)³⁰

- a) Popište legislativní vymezení joint degrees v ČR

- Jsou joint degrees výslovně jmenovány v legislativě? **Ano / Ne**
Joint degree programy jsou právně ošetřeny zákonem o vysokých školách.
- Dovoluje domácí legislativa:
 - o vytváření společných programů? **Ano / Ne.** Pokud ne, vysvětlete existující překážky.
 - o Udělení společných titulů? **Ano / Ne.** Pokud ne, vysvětlete existující překážky.

- b) Uveďte odhad procentuálního zastoupení institucí, jež spolupracují na:

- společných certifikátech: **75-100% / 50-75% / 25-50% / 1-25% / 0%**
- společných programech: **75-100% / 50-75% / 25-50% / 1-25% / 0%**

- c) Jaká je úroveň spolupráce na společných titulech (joint degrees)/společných programech (joint programmes) v ČR

- v rámci prvního cyklu studia: **žádná / malá / velká**
- v rámci druhého cyklu studia: **žádná / malá / velká**
- v rámci třetího cyklu studia: **žádná / malá / velká**

- d) Ve které oblasti studia (disciplíně) je spolupráce na společných titulech/programech nejvíce rozšířená? Tyto oblasti, pokud možno, vyjmenujte.

Nejvíce společných programů je poskytováno ve studijních oblastech zaměřených na mezinárodní obchod, mezinárodní finance, ekonomiku a v technických oborech.

- e) Odhadněte počet společných programů v ČR.

³⁰ Joint degree je jeden certifikát o dosaženém vzdělání, jež udělují dvě nebo více institucí. Tento certifikát je platný ve všech zemích zúčastněných institucí, není třeba jej nijak dodatečně uznávat na národní úrovni.

V současné době poskytují české veřejné vysoké školy 56 společných studijních programů.

- f) Popište aktivity, jež se podnikly s cílem podpořit vznik společných programů.

Ministerstvo aktivity vysokých škol směřující k vytváření společných programů podporuje i z prostředků státního rozpočtu, a to zejména v rámci rozvojových programů nebo v rámci bilaterální spolupráce (např. v roce 2007 a 2008 byl vyhlášen program podporující společné česko-francouzské programy a financovaný z prostředků českého a francouzského ministerstva školství, předpokládá se, že tento program bude pokračovat i v příštích letech). Vysoké školy se mimo to úspěšně zapojily do řady programů, které jsou na společné programy zaměřeny (např. Erasmus Mundus, CEEPUS, Erasmus).

Významnou podporou pro tvorbu společných studijních programů je též vytvoření Kritérií Akreditační komise pro posuzování žádostí o tzv. „Joint-degrees“ studijní programy vydaná v září 2006 a navazující na příslušná ustanovení zákona o vysokých školách. Zásadní požadavek Akreditační komise stanoví, že část uskutečňována na české vysoké škole musí plnit její standardy, zatímco část uskutečňována na zahraniční vysoké škole musí být v partnerské zemi akreditována, nebo jinou formou uznána příslušnými orgány v dané zemi. Tento přístup Akreditační komise značně zjednodušil proces akreditace společných studijních programů.

- g) Existuje nějaký konkrétní systém podpory pro studenty, jež se zapojí do těchto společných programů?

Studium společných studijních programů poskytuje studentům atraktivní možnost studovat na několika vysokých školách a získat tak prestižní vzdělání. Zájem studentů o tyto programy je značný, většinou se jedná o velmi prestižní programy (např. programy podpořené z programu Erasmus Mundus). Finanční podporu pro studium na partnerských vysokých školách mimo ČR mohou studenti získat z programu Erasmus, rozvojových programů, stipendijních fondů vysokých škol apod.

MOBILITA

19. Odstraňování překážek mobility studentů a akademických pracovníků

- a) Jaká opatření byla přijata v ČR na národní i institucionální úrovni k podpoře mobility studentů a akademických pracovníků a k překonání hlavních překážek?

Jedním z cílů dlouhodobého záměru je umožnit každému studentovi, který má předpoklady a zájem, strávit alespoň jeden semestr na zahraniční vysoké škole. Za tímto účelem mohou vysoké školy využít pro mobilitu v rámci EU program ERASMUS, který je nad rámec prostředků z EU dofinancován ze státního rozpočtu. Přehled finančních prostředků EU a státního rozpočtu vynakládaných na program Erasmus ukazuje tabulka č. 12. Dále je mobilita podporována v rámci bilaterálních i multilaterálních programů regionálního charakteru (CEEPUS, Aktion, programy DAAD), vysokými školami je ceněna podpora Fulbrightovy nadace apod.). Mobilita do zemí mimo EU je podporována zejména z rozvojových programů, bilaterálních programů. Významná část mobilit, ať evropských či mimoevropských, je podporována v rámci stipendijních fondů jednotlivých vysokých škol apod.

Jako hlavní překážky mobilit studentů vidí nedostatek finančních prostředků, neuznání studia v zahraničí a větší náročnost studia v cizím jazyce. Za účelem minimalizace těchto překážek jsou mobility značně dofinancovány z prostředků státního rozpočtu, popř. i ze stipendijních fondů vysokých škol. Středisko ENIC/NARIC pořádá každoročně několik informačních a metodických seminářů pro vysoké školy, aby bylo co nejvíce omezena nesprávná interpretace Lisabonské úmluvy o uznávání. V roce 2007 bylo Akademickým centrem studentských aktivit organizováno celonárodní šetření mezi studenty, které ukázalo, že v nezanedbatelném počtu případů je překážkou, že studenti pracují během studia a nechtějí o tuto práci přijít či důvody osobního charakteru.

Soukromé vysoké školy poskytují studentům a/nebo akademickým pracovníkům finanční podporu na mobilitu dle svých finančních možností, diferencovaně a asi v 60 % případů.

Tabulka č. 12

Program Erasmus: spolufinancování EU a ČR

Rok	Rozpočet EU (EUR)	Národní rozpočet (EUR)
2000	2 100 000	1 691 692
2006	3 400 000	8 000 000
2007	5 200 000	9 680 000
2008 (předpoklad)	8 300 000	8 800 000

(pro srovnání je uveden i rok 2000)

- b) Změnila se pravidla vízové politiky, pobytu a pracovního povolení tak, aby podpořila mobilitu studentů a akademických pracovníků? ~~Ano~~ / **Ne**.

Doplňte komentář a popis současné situace: **Za poslední dva roky se pravidla vízové politiky, pobytu a pracovního povolení nezměnila.**

- c) Existuje finanční podpora pro národní a zahraniční mobilní studenty a akademické pracovníky? **Ano** / ~~Ne~~

Doplňte komentář a popis současné situace: **Mobilita studentů a akademických pracovníků je prioritou Dlouhodobého záměru MŠMT. Vysoké školy mohou získat dofinancování pro studenty i akademické pracovníky na finanční pokrytí jejich mobility prostřednictvím výše popsaných programů a rozvojových programů vyhlášených ministerstvem. Veřejné prostředky přidělované na tyto účely činily v roce 2007 celkem 9,7 mil. EUR, tj. více než 271 mil. Kč. Dalšími zdroji podpory jsou prostředky poskytované v rámci kulturních dohod a dalších typů dohod uzavíraných na úrovni států.**

- d) Uznává se vzdělání ze zahraničí? **Ano** / ~~Ne~~.

Doplňte komentář a popis současné situace: **Uznávání předchozího vzdělání pro účely dalšího studia je v ČR v kompetenci vysoké školy. Kompetentními orgány pro uznání kvalifikace (diplomu) jsou veřejné vysoké školy, které uskutečňují obdobný studijní program, v případě, že uznání ošetřeno mezinárodní smlouvou, ministerstvo. Neuzná-li vysoká škola žadateli jeho kvalifikaci získanou na zahraniční vysoké škole, musí své rozhodnutí odůvodnit. Žadatel má právo se odvolat k ministerstvu, které rozhodne s konečnou platností.**

Vysoké školy většinou pracují s tzv. „Learning Agreement“. Kredity získané během zahraničního studia uznávají buď jako ekvivalenty povinných předmětů studijního plánu nebo jako volitelné předměty. V řadě případů také individuálně v jednotlivých předmětech podle sylabů těchto předmětů, které hostitelská škola poskytne.

- e) Mají mobilní studenti a akademičtí pracovníci k dispozici ubytování? **Ano** / ~~Ne~~.

Doplňte komentář a popis současné situace: **Vysoké školy zprostředkovávají přijíždějícím studentům i akademickým pracovníkům ubytování dle svých možností, vždy se jedná o cenově výhodné ubytování oproti komerční nabídce.**

- f) Přijala se nějaká opatření ke zvýšení výjezdů studentů a akademických pracovníků v rámci mobilních programů? **Ano** / ~~Ne~~.

Doplňte komentář a popis současné situace: **Zcela nová opatření v průběhu minulých dvou let na národní úrovni přijata nebyla, pokračuje však možnost získávat podporu z veřejných zdrojů pro dofinancování mobility uskutečňovaných v rámci programů i mimo ně z rozvojových projektů, jak bylo uvedeno v předchozích odstavcích.**

Podpora mezinárodních mobility studentů a akademických pracovníků se na jednotlivých školách velmi liší. Mezinárodní oddělení odpovědné za organizaci mobility je mnoha školách na úrovni fakult a skutečná podpora mobility často v poměrně velké míře závisí na individuální iniciativě jednotlivých pedagogů. Specifická podpora mobility spočívá například v pořádání kurzů v cizích jazycích, rozšiřování spektra studijních programů vyučovaných v anglickém (případně jiném) jazyce, v podpoře výjezdů akademických pracovníků a studentů v případě prezentace významných výsledků vědecké práce na mezinárodních konferencích, v přijímání zahraničních lektorů a hostujících profesorů. Zvýšení počtu vyjíždějících studentů a akademických pracovníků podporují různé motivační pohovory se studenty a akademickými pracovníky, konzultace ohledně

výběru zahraniční univerzity, organizační podpora cest, ale také dobrá informovanost podporovaný prezentací na www stránkách, výroba a rozšiřování tiskových informací, multimediální prezentace. Úspěšné jsou také studentské kluby („buddy clubs“). V případě přijetí zahraničních pracovníků či vytváření stipendijních programů pro nadané studenty začaly vysoké školy ve větší míře využívat možností rozvojových programů, kde byla tato aktivita v posledních 3 letech podporována.

20. Přenositelnost půjček a stipendií (grantů)

- a) Existují v ČR stipendia, jež lze uplatnit i v zahraničí – jsou přenositelné z ČR do zahraničí? ~~Ano~~ / ~~Ne~~. Pokud ne, popište opatření, jež byla přijata za účelem nárůstu množství grantů přenositelných do zahraničí.

Přenositelnost stipendií do zahraničí upravuje zákon o vysokých školách (paragraf 91), konkrétní podobu stanovují stipendijní řády jednotlivých VŠ. V této souvislosti se jedná především o stipendia, která studentům uděluje vysoká škola (stipendium prospěchové, sociální, ke studiu v zahraničí, doktorské a další). V případě studia v zahraničí je tedy klíčové, zůstává-li žadatel i v jeho průběhu studentem české vysoké školy. Současný systém však neumožňuje poskytnout studentovi stipendium na celé studium v zahraničí (kromě některých nadačních nabídek).

Co se týká podpory ze strany státu pro oblast sociálního a zdravotního pojištění, studentům studujícím v ČR nebo jinde v zahraničí je toto hrazeno do 26ti let po předložení dokladů o studiu příslušné instituci.

Další formou finanční podpory studenta může být přídavek na dítě. Tento se vyplácí rodičům v případě, že rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,40. Přídavek na dítě se přiznává nezaopatřenému dítěti do 26 let věku soustavně se připravujícímu na budoucí povolání. Studium v zahraničí je přitom uznáno jako soustavná příprava na budoucí povolání v případě, že podle rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je postaveno na roveň studia na středních nebo vysokých školách v České republice (§ 12, odst. 1, písm. c zákona č. 117/1995 Sb. - Zákon o státní sociální podpoře).

- b) Existují v ČR půjčky, jež lze z ČR přenést do zahraničí? ~~Ano~~ / ~~Ne~~

V ČR neexistuje systém studentských půjček (podporovaný a garantovaný státem), tedy ani není možná přenositelnost těchto půjček do zahraničí. Nicméně o jeho zavedení se diskutuje v rámci příprav Bílé knihy terciárního vzdělávání, jež navrhuje vznik zákona o finanční pomoci studentům, který by se touto problematikou zabýval.

Co se týká komerčních studentských úvěrů, je možné získat speciální studentský úvěr z komerčního sektoru (KB: Gaudeamus; Česká spořitelna: Student+ etc.). Konkrétní podmínky se u jednotlivých bankovních domů liší, ale v zásadě je možné úvěr čerpat pro studium jak na českých, tak i na zahraničních VŠ.

PŘÍTAŽLIVOST EVROPSKÉHO PROSTORU VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ (EHEA) A SPOLUPRÁCE S TŘETÍMI ZEMĚMI

21. Implementace strategie

- a) Popište opatření, jež byla přijata ČR k implementaci strategie „Evropské vysokoškolské vzdělávání v globálním kontextu“³¹

Evropská strategie byla přijata v roce 2007 a obsahuje pět hlavních oblastí, na které se členské státy boloňského procesu měly v uplynulém období zaměřit (i.lépe informovat o EHEA, ii.propagovat EHEA ve světě, iii.posilovat spolupráci založenou na partnerství, iv.podporovat politický dialog, v.podporovat uznávání kvalifikací). Každá země zároveň stanovila vlastní nástroje implementace této strategie.

Česká republika strategii zavádí pomocí priority „internacionalizace“ stanovené v dlouhodobém záměru ministerstva pro období 2006-10 a v každoročních aktualizacích. Globální kontext vysokoškolského vzdělávání je pak podporován na úrovni evropské i mimoevropské spolupráce.

³¹ „European Higher Education in a Global Setting“

Ministerstvo podporuje rozvoj spolupráce se třetími zeměmi na úrovni vysokoškolských institucí a z tohoto důvodu nabízí v rámci zmíněné priority „internacionalizace“ možnost financování rozvojových projektů vysokých škol v této oblasti. Mezi základní opatření podpory spolupráce patří zejména:

- programy typu „joint degree“, např. pro budoucí partnerství v programu Erasmus Mundus
- výjezdy studentů do mimoevropských zemí (realizovaných zejména v programu Erasmus, např. Severní a Jižní Amerika, Asie, Afrika a Austrálie)
- interní stipendijní programy pro nadané studenty z tzv. třetích zemí
- projekty na přijímání zahraničních akademických pracovníků (hostujících profesorů)
- vytváření ECTS balíčků jako nástroj propagace vysokoškolských institucí v Evropě
- vícejazyčný dodatek k diplomu (automaticky a bez poplatku) a snaha rozšiřovat studijní programy realizované v cizím jazyce

Český systém vysokého školství tak nabízí možnost studia v češtině bez poplatku všem studentům bez ohledu na zemi původu, v cizím jazyce pak s poplatkem rovněž všem studentům (tedy i studentům z ČR). Zákon tedy nestanoví v této oblasti žádné rozdíly mezi studenty českými, ze zemí EU nebo ze zemí mimo EU.

Obdobná pravidla platí i pro uznávání kvalifikací získaných ve třetích zemích. Vysoké školy jsou nabádány k využívání stejných principů, ke kterým se ČR zavázala v Lisabonské úmluvě o uznávání.

Blíže k propagaci, uznávání a podpory spolupráce se třetími zeměmi viz následující text.

b) Co ČR konala ke

- zlepšení informovanosti o EHEA mimo Evropu?

Česká republika šíří jednak obecné informace o boloňském procesu a o systému vysokoškolského vzdělávání v rámci EHEA, a to na své webové stránce www.bologna.msmt.cz. Co se týká konkrétních informačních aktivit k národnímu systému a možnostem studia v ČR, tam hrají hlavní roli především vysoké školy, dále i NAEP nebo ENIC/NARIC. Jejich činnost je popsána níže. Typově jde o webové stránky, účast na mezinárodních konferencích nebo seminářích (především mimo Evropu) nebo snaha navazovat nová partnerství.

- propagaci evropského vysokoškolského vzdělávání, podpoře jeho zajímavosti a přitažlivosti, stejně jako jeho konkurenceschopnosti?

Co se týká propagace, Česká republika se zaměřuje na propagaci českého vysokého školství v rámci evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání.

Hlavní marketingové a propagační aktivity na národní úrovni zastává Národní agentura pro evropské a vzdělávací programy (NAEP), jež je součástí Domu zahraničních služeb MŠMT. V rámci své činnosti se věnuje následujícím aktivitám:

- Účast na mezinárodních veletrzích: evropské propagační aktivity a účast na evropských vysokoškolských veletrzích (European Higher Education Fairs, EHEF) financovaných z Asia Link programme (např. veletrhy v Číně, Vietnamu, Thajsku, Indii), spolupráce v rámci iniciativy Evropské komise „Study in Europe“. Od roku 2009 orientace spíše na vzdělávací veletrhy profesionálů VŠ vzdělávání (EAIE, NAFSA, APAIE).
- Zpracování a šíření informačních materiálů o možnostech studia: „Study in the Czech Republic – Study programmes Offered in Foreign Languages“ (brožura a CD) a průvodce pro studenty „Studying in the Czech Republic – Erasmus Guide“. Informace a informační materiály jsou dostupné na webové stránce www.studyin.cz, jsou nabízeny na vzdělávacích veletrzích, v síti velvyslanectví ČR v zahraničí, zahraničních velvyslanectví v ČR, díky lektorům českého jazyka nebo s pomocí zahraničních poboček českých vysokých škol.

NAEP se rovněž zapojil do mezinárodního projektu „Building capacities of East-Central Europe national agencies to promote higher education outside the EU“ pod programem

Erasmus Mundus, jehož cílem je předávání odborných znalostí v oblasti propagace vysokoškolského vzdělávání.

Na národní úrovni české vysoké školství propaguje také Centrum pro studium vysokého školství (CSVŠ). Jeho práce je odbornější a komplexněji mapuje celý vysokoškolský systém. Pravidelně vydává publikaci Higher Education in the Czech Republic, která obsahuje informace o systému vysokoškolského vzdělávání v ČR, jednotlivých vysokých školách, jejich studijních programech a oborech. CSVŠ spravuje rovněž Národní informační středisko NARIC/NARIC, nabízí databázi vysokých škol v angličtině s možností vyhledávání na <http://www.naric.cz/HigherDB/index.php?Sezn=S1> a poskytuje informace (taktéž v angličtině) o podmínkách přijetí zahraničních studentů ke studiu, o pravidlech udělování, apod. K dispozici je webová stránka www.naric.cz.

Obě výše zmíněné instituce poskytují informace a poradenskou činnost studentům, jež by měli zájem v ČR studovat.

Propagační aktivity podnikají i jednotlivé vysoké školy na úrovni institucí. Jedná se o účast na mezinárodních konferencích nebo seminářích, dále o vedení kvalitních webových stránek jednotlivých univerzit³² nebo o propagační aktivity ze strany studentů, jež na svých studentských webových stránkách informují o možnostech a podmínkách studia a nabízí pomoc nově příchozím zahraničním studentům formou Buddy systému. Působení vysokých škol samozřejmě nezůstává pouze u pasivní účasti nebo zprostředkování informací, instituce se aktivně zapojují do mezinárodních partnerství (více viz následující bod k partnerství).

V neposlední řadě pak systém evropského vysokoškolského vzdělávání a jeho kvalitu podporuje činnost skupiny odborníků v rámci projektu Bologna experts.

V neposlední řadě je důležitá rovněž vládní úroveň, která podporuje růst konkurenceschopnosti vysokoškolského vzdělávání a to jak na domácí, tak mezinárodní scéně. Jednou z pěti priorit českého předsednictví v Radě EU, jež proběhne v první polovině roku 2009, je právě Evropa konkurenceschopná a otevřená, jejíž velmi důležitou součástí je právě podpora vzdělávání, výzkumu a vývoje.

- posílení spolupráce založené na partnerství ve vysokoškolském vzdělávání?

Spolupráci vysokých škol českých a zahraničních - mimoevropských, podporuje na národní úrovni jednak NAEP, dále projekt Bologna experts a velmi důležitou roli hrají samotné vysoké školy. Jak bylo již výše zmíněno, ministerstvo školství pravidelně vypisuje rozvojové programy, z nichž pak financuje projekty vysokých škol, např. vznik tzv. joint degrees zemí evropských a neevropských nebo podpora zahraničních studijních pobytů. Mezi další aktivity, jež jsou vysokým školám k dispozici patří: program Erasmus Mundus, podpora mobility učitelů prostřednictvím programů Fullbrigtovy nadace, spolupráce se severoamerickými školami v rámci programu CESP. V neposlední řadě pak výměnné vědecké pobyty akademických pracovníků a doktorandů.

NAEP, jež působí na národní úrovni v oblasti vzdělávacích programů, šíří informace o českém vysokém školství v zahraničí, zprostředkovává kontakty na vysoké školy, dále pomáhá hledat partnery mezi vysokoškolskými institucemi pro mezinárodní projekty a předává informace o nových výzvěch u řady programů (Erasmus Mundus, Tempus, External Cooperation Windows, Atlantis, EU-Canada, apod.).

Spolupráci vysokoškolských institucí s mimoevropskými zeměmi podporují rovněž semináře pořádané v rámci projektu Bologna experts nebo semináře NAEP, jež se snaží šířit příklady dobré praxe a zkušenosti jednotlivých vysokých škol.

Klíčovou roli ovšem hrají samotné vysoké školy, které se rovněž prezentují na mezinárodních vzdělávacích veletrzích, festivalech a přehlídkách. Partnerství tak vznikají díky dlouhodobým kontaktům pracovníků (případně jejich mobilitou) a přerůstají v institucionální spolupráci. Základ dlouholetých dobrých vztahů s mimoevropskými partnery zpravidla tvoří meziuniverzitní nebo fakultní dohody o přímé spolupráci. Vysoké školy využívají potenciálu mezinárodních organizací (např. PIM, Partnership in Management) ve vysokém školství,

³² Ministerstvo školství podporuje vznik kvalitních webových stránek vysokých škol skrze rozvojové projekty – v souladu s Dlouhodobým záměrem ministerstva a jeho aktualizacemi. Seznam webových stránek vysokých škol je k dispozici na www.msmt.cz.

meziuniverzitních sítí, ale také aktivní podpory diplomatických misí České republiky. Řada z nich pořádá mezinárodní workshopy, výměnné pobyty a letní školy, které obecně zlepšují spolupráci a navazování nových partnerství, včetně mimoevropských. Některé vysoké školy navíc spolupracují s neziskovými organizacemi a nabízí na základě stipendií studium pro vybrané mladé lidi ze zemí postižených válečnými nebo přírodními katastrofami, nebo jinak znevýhodněné.

- zesílení intenzity politického dialogu s partnery z dalších regionů světa

ČR udržuje politický dialog s partnery z třetích zemí na vládní úrovni (ministerské) formou multilaterálních a bilaterálních dohod (aktuálně se např. připravují dohody s Brazílií a Argentinou). Tyto dohody podporují dialog v oblasti lidských práv, uznávání, ekvivalence, právní pomoci v občanských věcech, kultury nebo vědeckotechnické spolupráce.

Politický dialog je veden i na úrovni zahraniční rozvojové politiky ČR formou rozvojových projektů Ministerstva zahraničních věcí pro oblast vzdělávání. V období 2006-2010 se Česká republika soustředí na programovou spolupráci s 8 prioritními zeměmi (Angola, Zambie, Jemen, Vietnam, Mongolsko, Moldavsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina). V roce 2008 MŠMT udělilo dva granty z oblasti vysokoškolského vzdělávání: Podpora rozvoje studijních programů na univerzitě v Kišiněvě a sladování jejich vzdělávacího systému se standardy EU (realizátorem je Česká zemědělská univerzita) a Rozvoj Technicko – ekonomických studijních oborů na Polytechnic of Namibia (realizátorem je Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy rovněž vyhlásilo³³ na období 2008-2012 Dotační program pro oblast poskytování vládních stipendií k podpoře studia uskutečňovaného v anglickém jazyce veřejnými vysokými školami v České republice. Studium vybraných oborů se zajišťuje pro občany z vybraných zemí, pilotě Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Etiopie, Ghana, Kolumbie, Moldavsko, Mongolsko, Srbsko a Vietnam s možností následné změny na základě vyhodnocení a rozhodnutí Ministerstva zahraničních věcí.

Partnerské vazby s třetími zeměmi navazují rovněž samotné vysoké školy, taktéž uzavírají bilaterální dohody a rozvíjí tak spolupráci na úrovni institucí. Studenti, jež přicházejí studovat do České republiky z non-EU států, nejčastěji pochází z post sovětských zemí (Ruská federace, Ukrajina, Bělorusko, Kazachstán, a další) a dále například z Vietnamu, Norska nebo Izraele.

- zlepšení uznávání kvalifikací s dalšími regiony světa?

Pravidla uznávání kvalifikace vychází z Lisabonské úmluvy o uznávání a na národní úrovni se řídí zákonem o vysokých školách³⁴. Vysokoškolské vzdělání a kvalifikaci uznává ve většině případů veřejná vysoká škola, případně ministerstvo školství (pro země, s nimiž má ČR bilaterální dohodu a je k takovému uznání zmocněno). Všichni žadatelé pak mají možnost odvolacího řízení u ministerstva školství. Uznávání vzdělání a kvalifikací v ČR je blíže popsáno v otázkách 13 a 14.

Vzhledem k tomu, že uznávání ze strany veřejné vysoké školy vychází především ze znalostí úrovně zahraniční vysoké školy nebo ze znalostí a dovedností osvědčených vysokoškolskou kvalifikací, vysoká škola může tuto svoji práci vykonávat lépe, pokud má k dispozici odborný poradní orgán nebo širší zkušenosti ostatních vysokých škol. Obě tyto činnosti zajišťuje Národní informační středisko ENIC/NARIC. To poskytuje jak institucím, tak žadatelům poradenskou činnost a pravidelně organizuje semináře, kde se tématicky věnuje. Veškeré informace a základní dokumenty jsou pak k dispozici na webové stránce www.naric.cz. Uznávání rovněž usnadňuje vlastní zkušenost vysokých škol se svými partnerskými univerzitami a dodatek k diplomu (ten je v ČR vydáván automaticky a zdarma).

- c) Jaká opatření byla přijata v ČR k zavedení směrnic poskytování kvality v přeshraničním vysokoškolském vzdělávání (OECD/UNESCO)³⁵? Prosím popište.

³³ Dotační program zahrnuje čtyři dotační tituly, vyplývající z usnesení vlády ze dne 27. června 2007 č. 712 o zřízení vládních stipendijních míst ke studiu na veřejných vysokých školách v České republice pro občany z rozvojových zemí na léta 2008-2012, usnesení vlády ze dne 25. července 2007 č. 847 k zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2008 a střednědobému výhledu jejího financování do roku 2010.

³⁴ Zákon č.111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů

³⁵ OECD/UNESCO Guidelines for Quality Provision in Cross-border Higher Education“

Směrnice OECD/UNESCO o přeshraničním poskytování vysokoškolského vzdělávání byla v ČR projednána na úrovni Akreditační komise. Plné přijetí této směrnice by však vyžadovalo změnu platného zákona o vysokých školách z roku 1998 tak, že by zavedlo povinné hodnocení a akreditování všech studijních programů, jež poskytují na území ČR pobočky zahraničních univerzit (v důsledku by pak česká Akreditační komise měla jednat s příslušnými evaluačními či akreditačními agenturami země odkud pobočky přicházejí). Současná úprava zákona (občanský a obchodní zákoník) těmto pobočkám zahraničních institucí nestanovuje povinnost hodnocení a akreditace české Akreditační komise a jejich absolventi získávají zahraniční vzdělání (diplom). Výkon praxe v ČR je podmíněn uznáním této zahraniční kvalifikace dle Lisabonské úmluvy o uznávání. Vzhledem k tomu, že ČR Lisabonskou úmluvu naplňuje a disponuje funkčním ENIC/NARIC, jsou studijní programy/obory, jež splňují podmínky nostrifikace bez problémů uznávány.

Směrnice tedy implementována nebyla, nicméně ČR se snaží v podobném duchu spolupracovat se slovenskou Akreditační komisí a je otevřená spolupráci zahraničních akreditačních komisí při akreditování studijních programů českých vysokých škol v zahraničí (např. německé *ACQUIN* nebo irské *Irish Higher Education Council*).

V současné době MŠMT připravuje nový zákon, do něhož by měly být požadavky směrnice OECD/ENESCO zahrnuty, aby byl vytvořen odpovídající zákonný rámec pro jejich uplatňování v ČR.

d) Jsou tyto směrnice OECD/UNESCO aplikovány na:

- přeshraniční poskytování českých vzdělávacích programů? ~~Ano~~ **Ne**. Pokud ano, popište, jakým způsobem se aplikují výše zmíněné směrnice.
- Přeshraniční přijímání zahraničních vysokoškolských programů? ~~Ano~~ **Ne**. Pokud ano, popište, jakým způsobem se aplikují výše zmíněné směrnice.

BUDOUCÍ VÝZVY

22. Hlavní výzvy pro vysokoškolské vzdělávání

Uveďte hlavní výzvy, kterým bude čelit vysokoškolské vzdělávání a Boloňský proces v ČR v krátkodobém i dlouhodobém horizontu.

V současné době se vysokoškolské vzdělávání řídí strategií formulovanou Dlouhodobým záměrem ministerstva na období 2006-2010, jenž vychází jednak ze specificky národních potřeb, ale také z priorit Boloňského procesu. Výzvou v krátkodobém horizontu je tedy implementace priorit stanovených v tomto období a ve střednědobém horizontu formulace priorit nových na období 2011-2015 tak, aby společně s novým zákonem o terciárním vzdělávání, s reformou systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR³⁶ a s operačními programy strukturálních fondů EU, pomohly v souladu s prioritami Boloňského procesu rozvíjet konkurenceschopný systém vysokoškolského vzdělávání.

Hlavní výzvou České republiky v krátkodobém horizontu bude zpracování nového zákona o terciárním vzdělávání, jenž má být dokončen a předložen Parlamentu ČR do konce roku 2009. Hlavním cílem je tedy zdárně koncipovaná reforma, která v dlouhodobém časovém horizontu přinese konkrétní výsledky v oblasti zabezpečování kvality, strukturace a diverzifikace systému vysokých škol, působení vysokoškolských institucí v rámci regionu a snaha o vyrovnání sociálních bariér pro vstup a zdárné studium studentů na vysoké škole. V souvislosti se zmíněným vyrovnáním sociálních bariér pro vstup a pro zdárné studium studentů je třeba zmínit snahu o komplexní řešení této problematiky, které by mělo vyústit v návrh zákona o finanční pomoci studentům. Dále se jedná o užší spolupráci se zaměstnavateli a dalšími „stakeholders“ v oblasti zaměstnatelnosti absolventů, tvorby kurikul, akreditace studijních programů, hodnocení kvality a rovněž v oblasti řízení a financování. Důsledkem by měla být změna kompetencí a odpovědnosti v oblasti řízení a způsobu financování institucí s důrazem na růst finančních zdrojů ze soukromého sektoru.

Bližší pozornost pak v rámci rozvoje vysokoškolského systému vzdělávání věnuje ČR v poslední době zabezpečení kvality, přechodu na systém akreditace institucí a vnitřního hodnocení kvality vysokých škol; dále postupnému hodnocení strukturovaného studia, snaže zavádět nový přístup ke studentům

³⁶ Schváleno vládou ČR v březnu 2008.

bakalářských studijních programů a vymezovat prostor pro oblast profesního terciárního vzdělávání (včetně začlenění studijní praxe do studijních plánů). Prioritou pro toto i nadcházející období je příprava a zavedení funkční národní soustavy kvalifikací terciárního vzdělávání, plná aplikace výsledků učení a kreditního systému ECTS, včetně souladu se strategií celoživotního učení. V neposlední řadě pak ČR podporuje mezinárodní rozměr vysokoškolského vzdělávání a mobility studentů i akademických pracovníků jednak snahou o rozšíření výuky angličtiny i studijních programů v cizích jazycích (formy double degree, joint degree) současně také prohloubení spolupráce s kvalitními evropskými a mimoevropskými vysokými školami.

ČÁST II

Formulář Národních strategií sociální dimenze Boloňského procesu

Praktické informace

Odpověď na tento dotazník bude součástí obecné Národní zprávy implementace Boloňského procesu a bude zaslána sekretariátu (e-mail: secry@bologna2009benelux.org) do 1.11.2008. Prosím, dodržte maximální délku 10to stran.

Otázky v Příloze C nejsou součástí samotného dotazníku, nýbrž mají posloužit jako doporučení, jenž může usnadnit sestavování dat do národní strategie.

I. DEFINICE sociální dimenze, jak ji zmiňuje Londýnské sdělení

„We strive for the societal goal that the student body entering, participating in and completing higher education should reflexy the diversity of our populations. We therefore pledge to take action to widen participation at all levels on the basis of equal opportunity.“

II. SOUČASNÝ STAV

1. Které skupiny ve společnosti jsou stále ještě nedostatečně zastoupeny ve vašem národním systému vysokoškolského vzdělávání? Jaké jsou hlavní překážky sociální rovnosti v šanci na vstup na vysokou školu a v šanci na získání vysokoškolského vzdělání.

Přes výrazný růst studujících na vysokých školách po roce 1989 (v roce 2007/08 studovalo na českých vysokých školách 353 tisíc studentů, což představuje trojnásobek ve srovnání s rokem 1989/90), který vedl k výraznému zvýšení podílu vstupujících do terciárního vzdělávání z příslušné věkové skupiny (enrolment rates), Česká republika v rámci EU stále patří k zemím s největšími sociálními nerovnostmi v šancích na vstup na vysokou školu a tudíž i v šancích na získání vysokoškolského vzdělání. Provedené studie dokonce ukazují, že Česká republika patří k zemím, kde se nerovnosti v šancích na dosažení vysokoškolského vzdělání dlouhodobě zvětšovaly. K tomuto závěru došly nezávisle na sobě různé studie založené na různých zdrojích dat, naposled například studie Matějů, Řehákové a Simonové³⁷ a Kouckého, Bartuška a Kovařovice.³⁸ Poslední jmenovaná studie například ukazuje, že v indexu nerovnosti v dosažení vysokoškolského vzdělání, který měří vliv vzdělání otce, vzdělání matky a sociálně-ekonomického postavení otce na šanci jedince absolvovat vysokoškolské vzdělání, se naše pozice České republiky mezi ostatními evropskými zeměmi postupně zhoršovala, zatímco například pozice Nizozemska či Finska ze výrazně zlepšila.

Nejnovější reprezentativní data Eurostatu (šetření SILC z roku 2005) umožňují provést srovnání současného stavu nerovností v šancích na dosažení vysokoškolského vzdělání s dalšími zeměmi EU. v České republice ve věkové skupině 16 – 30 let buď na vysoké škole studovalo, nebo vysokou školu již absolvovalo jen 7 % jedinců, jejichž otec byl manuálně pracující (manual worker), avšak 44,7 % jedinců, jejichž otec byl odborníkem (professional). Poměr nerovnosti byl tedy v ČR 0.17 (7/44.7). Vezme-li EU jako celek, byl tento poměr mnohem příznivější (0,32). Hůře než ČR si vedlo pouze Portugalsko, zhruba stejně si vede Polsko, Lucembursko, Maďarsko, Slovinsko a Itálie. Země jako Nizozemsko, Norsko, Finsko, Estonsko, Švédsko nebo Velká Británie jsou z tohoto hlediska vysoko nad průměrem EU (viz graf 1).

Pokud jde o nerovnosti mezi muži a ženami, Česká republika dosáhla z tohoto hlediska vyrovnání šancí. Velkým problémem zůstává velmi slabé zastoupení jedinců romského původu, statistická data o zastoupení Romů mezi studenty vysokých škol však chybí.

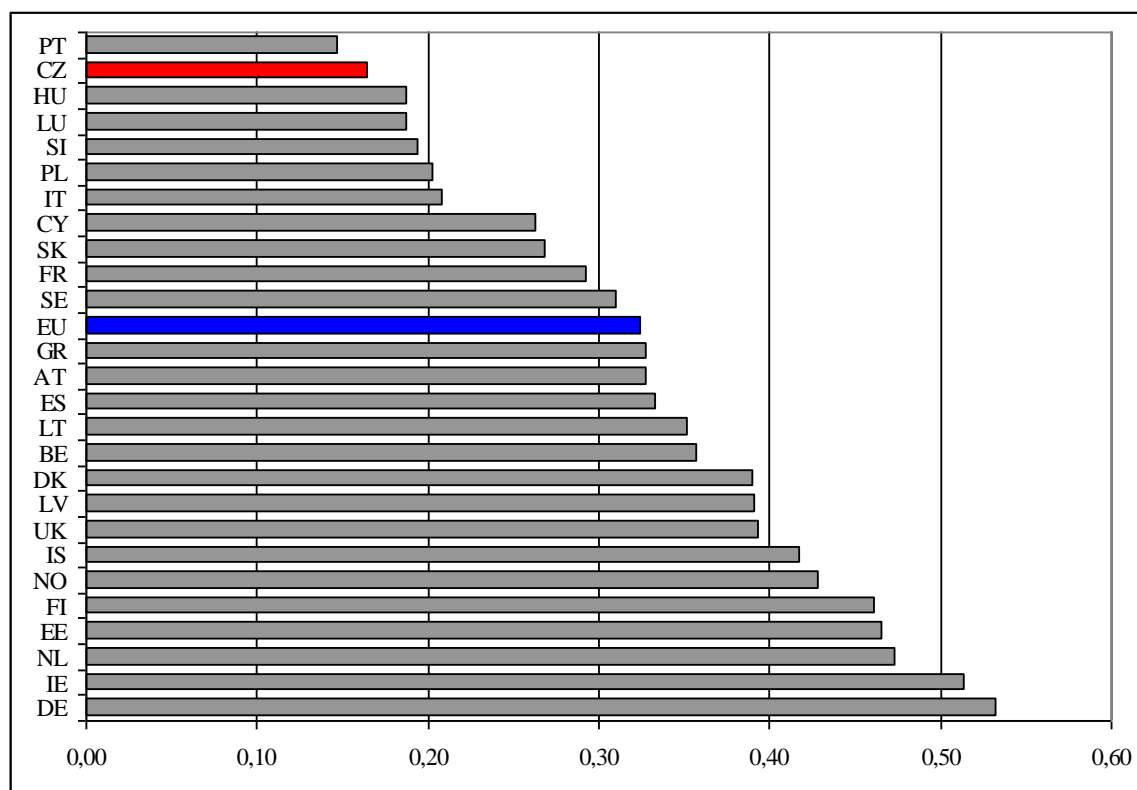
³⁷ P. Matějů, B. Řeháková, N. Simonová: „The Czech Republic: Structural Growth of Inequality in Access to Higher Education“. Pp. 374–399 in Stratification in Higher Education: A Comparative Study, ed. by Shavit, Y., R. Arum, A. Gamoran. Stanford: Stanford University Press, 2007.

³⁸ J. Koucký, A. Bartušek, J. Kovařovic: Inequality and Access to Tertiary Education: European Countries 1950-2005. Working Paper of the Education Policy Center, Faculty of Education, Charles University, Prague, 2007.

Pokud jde příčiny existujících nerovností, v souladu s názory předních expertů na vzdělávací systémy předpokládáme, že stejně jako v jiných systémech s vysokou mírou nerovností i v České republice lze identifikovat pět hlavních příčin:

1. **Vysoká míra selektivity středního školství**, která způsobuje, že mnoho žáků z rodin s nižším sociálně-ekonomickým statusem a vzděláním, jejichž schopnosti vystudovat vysokou školu jsou srovnatelné se schopnostmi žáků vzdělanějších rodičů, je v raném věku odkloněno na vzdělávací dráhy, které vstup na vysokou školu v pozdějším věku již výrazně znesnadňují;
2. **Nedostatečná diversifikace a tudíž i malá otevřenost systému terciárního vzdělávání**, která vede k velké konkurenci na vstupu do tohoto systému, v níž z mnoha důvodů častěji selhávají uchazeči pocházející ze sociálně slabších rodin;
3. **Přijímací řízení na vysoké školy**, které klade důraz na konkrétní znalosti, které uchazeči v různé míře získávají na různých typech škol, místo aby se opíralo o profesionálně zjišťované obecné studijní předpoklady, o nichž je známo, že jsou ve srovnání s konkrétními znalostmi méně závislé na předchozím vzdělání a tudíž i na sociálním původu uchazečů;
4. **Slabé nebo málo účinné programy finanční pomoci studentům vysokých škol**, které neumožňují rozhodování o studiu či o pokračování v něm odpoutat od ekonomické situace výchozí rodiny, což je jedna ze základních podmínek pro to, aby se na vysoké školy ve větší míře hlásily i děti pocházející z rodin s nízkými příjmy;
5. **Vnímání systému terciárního vzdělávání jako relativně uzavřeného až elitistického** (v důsledku nedostatečné diversifikace) **v kombinaci s málo účinným systémem finanční pomoci studentům** působí jako bariéra formování aspirací na dosažení vysokoškolského vzdělání u dětí pocházejících ze sociálně nepříznivých podmínek a to bez ohledu na schopnosti studovat (k tomuto závěru vedla analýza aspirací založená na analýze dat z OECD projektu PISA 2003).³⁹

Graf 1: Poměr mezi podílem studentů nebo absolventů VŠ z rodin manuálně pracujících otců a podílem studentů nebo absolventů z rodin otců odborníků. Věková skupina 16 – 30 let.

³⁹ P. Matějů, M. Smith, P. Soukup, J. Basl. "Determination of College Expectations in OECD countries: The Role of Individual and Structural Factors". Czech Sociological Review, Vol. 43, Number 6, 2007, pp. 1121-1148, http://esreview.soc.cas.cz/upl/archiv/files/436_2008-2Mateju.pdf)

Zdroj: SILC 2005 (Eurostat).

2. Prosím popište nástroje, které uplatňuje vaše vláda, aby zvýšila zastoupení skupin identifikovaných v otázce 1. Odkážete se při tom na možné činnosti zmíněné ve zprávě boloňské pracovní skupiny o sociální dimenzi a mobilitě (více v příloze A a B tohoto dokumentu).

Současný systém finanční pomoci v ČR se ukazuje být z hlediska dosažení větší rovnosti šancí na dosažení vysokoškolského vzdělání jako málo efektivní a to z následujících důvodů:

- v české legislativě je student vysoké školy chápán jako dítě závislé (vyživované) dítě, zatímco v zemích, kde bylo dosaženo větší rovnosti šancí, je student chápán jako na výchozí rodině ekonomicky nezávislý jedinec;
- velký podíl nákladů spojených se studiem hradí buď rodiče nebo studenti z vlastních příjmů;
- přímá finanční pomoc studentům patří k nejslabším v Evropě; s výjimkou sociálních stipendií pro studenty vysokých škol zavedených v roce 2006 je finanční pomoc studentům směřovaná dominantně přes rodiče a je v rozhodující míře odvozována od sociální situace výchozí rodiny;
- neexistuje systém nekomerčních studentských půjček či studijních grantů.

S využitím klasifikace uvedené v Příloze A (Annex A) lze nástroje, jejichž cílem je zvýšit participaci zatím podreprezentovaných skupin charakterizovat následujícím způsobem:

- Terciární vzdělávání na veřejných vysokých školách je poskytováno bez finanční spoluúčasti studentů (tj. na veřejných vysokých školách studenti neplatí školné). Zde je však třeba upozornit, že podle řady analýz OECD není finanční spoluúčast studentů nutně zdrojem větší rovnosti šancí.
- Studenti z nízkopříjmových rodin mají možnost požádat o sociální stipendium. Sociální stipendium se přiznává studentům, kteří mají nárok na přídavek na dítě, tj. jestliže rozhodný příjem v rodině zjišťovaný pro účely přídavku na dítě nepřevyšuje 1,5 násobek životního minima rodiny. Výška stipendia je 1620 Kč měsíčně, což představuje zhruba 7 % průměrného příjmu a vyplácí se 10 měsíců v roce. S ohledem na to, že práh pro přiznání sociálního stipendia je posazen velmi nízko a administraci i výplatu stipendií provádí vysoké školy, sociální stipendia dnes pobírá velmi malý počet studentů vysokých škol (cca 7 %).
- Kromě sociálních stipendií administrovaných a vyplácených vysokými školami jsou rodinám se studentem do 26 let, jejichž příjem klesne pod 2,4 násobek životního minima vypláceny přídavky na děti ve výši 700 Kč měsíčně.
- Jednotlivé vysoké školy mohou navíc vyplácet prospěchová stipendia.
- Od roku 2005, kdy byla zrušena dotace vysokoškolských kolejí, jsou vyplácena ubytovací stipendia. Pravidla pro vyplácení těchto stipendií určují, administraci a vyplácení těchto stipendií provádí jednotlivé vysoké školy. Základním kritériem pro vyplácení ubytovacích stipendií však zpravidla není sociální situace studenta, ale vzdálenost místa studia od trvalého bydliště studenta.
- Pokud jde o nepřímé formy podpory, za hlavní lze považovat daňové úlevy rodičů. Roční sleva na dani jednoho z rodičů na jedno studující dítě činí 10.680,-Kč ročně, průměrná měsíční úleva na dani rodičů při jednom studujícím dítěti činí 890 Kč, tj. necelá 4 % průměrného měsíčního příjmu). Dále existují daňové úlevy z příjmů studentů (4 020,- Kč ročně).
- Za studenty do věku 26 let je uhrazeno zdravotní pojištění státem, a sociálně jsou pojištěni ze zákona.
- K nepřímým podporám patří i dotace na stravování v menzách a slevy na dopravu.

3. Popište, které nástroje, jenž uplatňuje vláda, pomáhají studentům dokončit studia a odstraňují tak překážky související s jejich sociálním a ekonomickým původem. Stejně jako v předcházející otázce se odkážete na možné činnosti zmíněné ve zprávě boloňské pracovní skupiny o sociální dimenzi a mobilitě (příloho A a B tohoto dokumentu). Prosím, uveďte, zda-li jsou nástroje uplatňovány na všechny studenty nebo pouze pro určité úrovně nebo typy vysokoškolských institucí.

V ČR nejsou uplatňovány žádné další nástroje, než ty, které byly uvedeny výše.

4. Má vaše země k dispozici statistická data a/nebo jiné výzkumy, které podporují identifikaci „podreprezentovaných“ skupin a hlavních překážek rovnosti šance vstupu na vysokou školu a získání vysokoškolského vzdělání (viz otázka 1)? Pokud ano, prosím, blíže upřesněte. A nebo, probíhá pravidelné šetření mezi studenty s cílem získat data o sociální dimenzi?

V České republice proběhla řada výzkumů, jejichž cílem bylo nejen identifikovat skupiny, které jsou zatím mezi studenty vysokých škol výrazně podreprezentovány, ale též zjistit hlavní příčiny velkých nerovností v šancích na přechod mezi středním a vysokoškolským vzděláním. Na tento problém se zaměřily zejména tři projekty:

- ***Ekonomické, sociální a kulturní zdroje vzdělanostních nerovností a determinanty životního úspěchu: první fáze longitudinálního výzkumu*** (Economic, social and cultural sources of educational inequality and determinants of life-success: The initial phase of a longitudinal study). Tento projekt, financovaný Grantovou agenturou ČR byl uskutečněn v letech 2002 až 2006. V rámci projektu byl zahájen longitudinální výzkum žáků, kterým bylo v roce 2003 patnáct let (PISA 2003). Cílem longitudinálního výzkumu PISA-L bylo sledovat průchod žáků jednotlivými vzdělanostními přechody (tj. mezi základní a střední školou a dále mezi střední a vysokou školou) a identifikovat faktory, které působily jako sociální bariéry dosažení vysokoškolského vzdělání.
- ***Bariéry implementace investičního přístupu k financování vysokoškolského studia*** (Obstacles to the implementation of a cost-sharing principle in financing university education). Tento projekt, který probíhal v letech 2003 až 2006, byl financován Grantovou agenturou Akademie věd ČR. Projekt byl zaměřen na studenty vysokých škol a jeho cílem bylo identifikovat pozitivní efekty i možná rizika implementace investičního přístupu k financování studia na vysoké škole. V rámci tohoto projektu byl zahájen longitudinální výzkum studentů vysokých škol (v roce 2004 šlo o studenty prvních ročníků).
- ***Nerovnosti v šancích na vzdělání: jejich rozsah, zdroje, sociální a ekonomické důsledky, strategie řešení*** (Unequal access to education: the extent, sources, social and economic consequences, policy strategies). Jde o projekt financovaný Ministerstvem práce a sociálních věcí. Byl zahájen v roce 2004 a bude ukončen v roce 2009. Tento projekt pokračuje v realizaci longitudinálního sledování panelu žáků z projektu PISA-L a v realizaci longitudinálního šetření studentů vysokých škol z roku 2004. Jedním z cílů tohoto projektu je navrhnout změny v českém vzdělávacím systému, které by vedly ke snížení vzdělanostních nerovností
- V roce 2005 byl proveden výzkum ***Eurostudent***. Na základě výsledků tohoto projektu byly nastaveny hlavní parametry připravovaného systému finanční pomoci studentů, který má být implementován jako součást připravované reformy terciárního vzdělávání.
- ČR počítá s provedením výzkumu ***Eurostudent*** v roce 2009.

III. PROCES K OTEVŘENĚJŠÍMU SYSTÉMU VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ (strategie pro budoucnost)

5. Jak plánujete čelit výzvám identifikovaných v otázce 1 v blízké budoucnosti (2008-2010)?

V současné době probíhá příprava reformy terciárního vzdělávání, jejíž významnou součástí je i implementace nástrojů, jejichž cílem má být zvýšení participace dosud podreprezentovaných skupin a tudíž snížení hladiny sociálních nerovností v šancích na dosažení vysokoškolského vzdělání. Jedním z hlavních cílů reformy je výrazné zvětšení ***diversifikace*** systému terciárního vzdělávání, která by měla, mimo jiné zvýšit kapacitu institucí terciárního vzdělávání a tudíž i šancí na přijetí a rozšířit možnosti volby typu a zaměření studia podle různých schopností a zájmů uchazečů.

Základním principem reformy ***financování*** studia je transformace převážně ***nepřímé*** podpory na podporu ***přímou***. Navrhovaná reforma stojí na třech pilířích.

Prvním pilířem reformy financování studentů je zavedení studijních grantů a změny v administraci sociálních stipendií. V první řadě se navrhuje zavedení univerzálního studijního grant. Prostředky na vyplacení tohoto grantu budou získány převedením úlev na daně, které dosud rodiče uplatňovali z titulu vyživování studenta do systému přímé a univerzální finanční podpory studentů. Studijní grant se stane půjčkou v případě, že student nebude plnit studijní povinnosti a prodlužovat si studium za stanovenou hranici standardní délky studia. Současně bude změněn systém administrace sociálních stipendií. Cílem je dosáhnout toho, aby sociální stipendia skutečně začala fungovat jako „prevence“ ekonomické bariéry v přístupu k vysokoškolskému vzdělání. Administrace sociálních stipendií bude nově řešena v rámci připravovaného sjednocení výběru daní a pojištění a v kontextu založení instituce spravující rozsáhlejší agendu financování vysokého školství.

Druhým pilířem reformy financování nákladů spojených se studiem budou státem poskytované nízkouročené půjčky, které alespoň částečně pokryjí životní náklady studentů. Půjčky na náklady spojené se studiem bude absolvent splácet kontingenčním způsobem. V souvislosti s půjčkami se uvažuje o zavedení spoření na vzdělání s finanční podporou státu.

Třetím pilířem reformy bude zvýhodnění příležitostné práce studentů osvobozením od placení zdravotního a sociálního pojištění do limitu, jehož výše bude stanovena automaticky se valorizující částkou, ze které platí za studenty zdravotní pojištění stát. Bude se jednat o nepřímou podporu státu aktivním studentům s poměrně velkým účinkem.

Jedním ze zdrojů vzdělanostních nerovností je i současný **způsob přijímání na vysoké školy**. Stále větší podíl uchazečů o studium na vysoké škole sice prochází testy studijních předpokladů, nicméně u oborů s vysokým převisem poptávky nad nabídkou se poměrně často uplatňují testy založené na ověřování znalostí. Tyto testy přitom často nesplňují požadavky kladené na testování. Dříve provedené analýzy ukázaly, že aplikace testů *studijních předpokladů* ve větším měřítku by mohla ve srovnání s přijímacími procedurami založenými na *ověřování znalostí* vést ke snížení rizika neúspěchu způsobeného jinými než kognitivními faktory (stres, momentální indispozice, vzdálenost školy od místa bydliště, korupce atd.) a zvýšit tak šance na přijetí u uchazečů pocházejících z méně stimulujícího sociálního prostředí, kteří neprocházejí elitními středními školami připravujícími žáky v první řadě na studium na vysoké škole. **Proto se reforma pokusí stimulovat širší využívání testů studijních předpokladů jako jednoho z hlavních kritérií pro přijímání ke studiu na vysokých školách.** I od realizace tohoto opatření lze očekávat zmenšení sociálních bariér v přístupu k vysokoškolskému vzdělání.

(a) Jakých konkrétních cílů chcete dosáhnout?

Kromě základního cíle připravované reformy, jímž je zvýšení celkové efektivity systému terciárního vzdělávání v ČR, jsou v sociální oblasti jako prioritní následující cíle:

- Zvýšit kapacity institucí terciárního vzdělávání a tudíž i šancí na přijetí;
- Větší diverzifikací dospět k rozšíření možností volby typu a zaměření studia podle schopností a zájmů uchazeče;
- Zavedením nového systému finanční pomoci studentům oslabit roli ekonomických faktorů v rozhodování o studiu a v pokračování ve studiu;
- Snížit celkovou hladinu sociálních nerovností v šancích na přijetí ke studiu a v rozhodování o pokračování ve studiu.

(b) Které další činnosti jsou naplánovány pro různé cílové skupiny výše identifikované s cílem překonat obtíže studentů při vstupu, studiu nebo dokončení vysoké školy? Prosím, odkážte se na přílohu B a na návrh zprávy boloňské pracovní skupiny o sociální dimenzi a mobilitě (příloha C tohoto dokumentu).

Kromě výše popsané reformy terciárního vzdělávání se žádné další zvláštní akce zatím neplánují.

(c) Existuje konkrétní rozpočet pro užití nástrojů „podreprezentovaných“ skupin? Pokud ano, blíže popište.

Příprava a implementace reformy je financována s Evropského sociálního fondu, konkrétně z Operačního programu Vzdělání pro konkurenceschopnost.

d) Existuje harmonogram činností? Pokud ano, blíže popište.

Příprava reformy terciárního vzdělávání byla zahájena na jaře roku 2007. V současné době její základní principy vtělené do Bílé knihy terciárního vzdělávání prochází veřejnou diskusí. Implementace reformy bude probíhat v letech 2008 – 2013.

6. Jaké uspořádání je plánované pro monitoring vývoje spravedlivějšího přístupu, studia a dokončení vysoké školy?

S ohledem na to, že v letech 2003 až 2007 byla provedena řada výzkumů, které zachytily situaci před reformou, po implementaci reformy se předpokládá se provedení obdobných šetření, která umožní identifikovat změny, ke kterým došlo v důsledku uskutečněných reformních kroků. Zde je ovšem třeba upozornit na známou skutečnost, že změny v participaci a v nerovnostech jako důsledek reformních se neprojeví v krátké době.

IV. INFORMACE K NÁRODNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA PŘÍPRAVU, IMPLEMENTACI A HODNOCENÍ NÁRODNÍCH STRATEGIÍ

Prosím, uveďte, která autorita (nebo další aktéři) je odpovědná za přípravu, implementaci a hodnocení národních strategií a popište způsob, jakým jsou jednotliví stakeholders do procesu zahrnuti. Jmenovala vaše země kontaktní místo/místa pro národní strategii? Pokud ano, prosím, uveďte je.

Hlavním nositelem reformy je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které na přípravě jednotlivých jejích kroků směřujících ke zvýšení participace dosud podreprezentovaných skupin úzce spolupracuje s Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem financí. Na přípravě reformy spolupracují přední odborníci (ekonomové, sociologové) a přední výzkumné instituce. Reforma je připravována a bude implementována ve spolupráci s reprezentací vysokých škol (Česká konference rektorů a Rada vysokých škol) zaměstnavatelů a dalšími stakeholders.